

Parkanon Joulu

1984

Parkanon Joulun avustajakilpailu

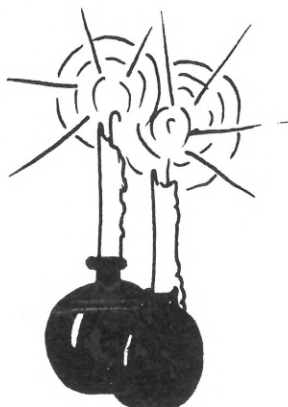
Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutakin kerrottavaa — sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksset, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä
2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia
3. Runoja
4. Pienoisnäytelmiä
5. Kaskuja Parkanosta

Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähetykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Kaupunginkirjasto, 39700 Parkano 28. 2. 1984 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan rahapalkintoja. Tuomaristona on lehden toimituskunta.

Parkanon Joulu

Joulutervehdys
Parkanosta

.....

.....

.....

**UUSI
SOKOS**

*on joulupukin paras
lahjatavaratalo.*

Tervetuloa jouluostoksille!

**SOKOS
SATAPIRKKA**

Parkanon Jouluku

NUMERO 13

JULKAISIJA

Parkanon Nuorisoseura

Painos 2200 kpl

Taitto: Rauno Vainionpää
Parkanon Kirjapaino

TOIMITUSKUNTA

Olavi Kujansuu pj.
Rauni Kärki
Reino Lehtisalo
Lea Luodetlahti
Heikki Pentti
Liisa Soikkeli
Salme Törmä
Irja Yliaho

Kansikuva: Timo Yliaho

LUKIJALLE

Valokuva Matti Tuomisaari.

Meillä jokaisella on synnyinseutu, joka antaa meille kotoisan tunteen. Vaikka joutuisimme elämäntiellämme sieltä lähtemään, sen kuva, sen maisemat eivät unohdu koskaan. Sinne palaamme unissamme, sen jokainen paikka saa kullanhoh-toisen loisteen mielikuvissamme. Olemme koko elämämme ajan si-doksissa tuohon elonmaisemaan. Sen polut, tiet, ennen eläneet ihmiset heräävät muistoissamme. Sinne kaipaamme piilotaquisesti. Pyrimme palaamaan juurillemme.

Parkano Satakunnan Lapissa on paikkakunta, joka elää ja hengittää vedenjakajalla. Se on jylhydessään kaunista seutua. Maisemat vaihtelevat suoavoilta viljelymaisemaan. Sen sinihoitoiset salot kuiskivat menneisyydestä, esiäitien ja esi-isien työstä, jota meidän tulee kunni-oittaa. Ilman heidän työpanostaan, ilman heidän aikaansaannoksiaan ei meillä olisi sitä, jolle me voimme tänään rakentaa.

Parkanon Joulun toimituskunta pyytää esittää kiitoksensa avustajil-leen ja toivottaa jokaiseen parkano-laiseen kotiin rauhallista joulua.

OLAVI KUJANSUU

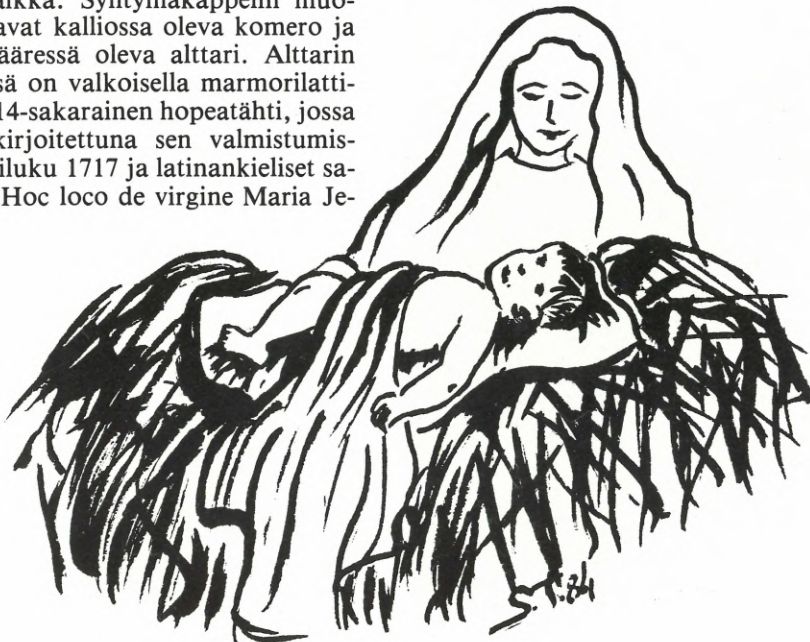
Sana jouluksi

Lähestymme kristikunnan suurta juhlaa joulua. Sen yleisyys rakentuu sekä perinteisistä joulunviettotavoistamme että joulun hengellisestä sanomasta. Joulua alettiin viettää 300-luvulla pakanallisen roomalaisen Saturnalia juhlan paikalla. Näin siis pakanallinen juhla sai kristillisen sisällön. Joulun sanoma saattelee meidät Beetlehemiin kedolle ja seimelle rakkautta suurinta katsomaan. Kuulemme taivaallisen viestin, älkää peljätkö, sillä katso minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle, teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus Herra ja enkelten ylistyksen: Kunnia Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha ihmisten kesken, joita kohtaan hänellä on hyvä tahto.

Jouluna käymme ajatuksissamme Juudean Beetlehemissä. Elämme ainakin aavistellen jotakin siitä rauhan ja hyvätahdon ilmapiiristä, mikä vallitsee siellä, missä Jumalan asumus on.

Tuhannet pyhiinvaeltajat palaavat Beetlehemiin joka vuosi. Kaupallistuminen ja uskontohistoriallinen kiistely eivät voi muuttaa sitä, että Beetlehem yhä on paikallaan. Jeesuksen syntymäpaikan päälle on rakennettu syntymäkirkko. Keisari Konstantinuksen ja hänen äitinsä Helenan rakennettuma Jeesuksen syntymäkirkko on nykyään tietenkin Beetlehemin tärkein pyhiinvaelluspaikka. Syntymäkappelin muodostavat kalliassa oleva komero ja sen ääressä oleva alttari. Alttarin edessä on valkoisella marmorilattialla 14-sakarainen hopeatähti, jossa on kirjoitettuna sen valmistumisvuosiluku 1717 ja latinankieliset sanat: Hoc loco de virgine Maria Je-

sus Christus natus est. Tällä paikalla Jeesus Kristus syntyi neitsyt Mariasta. Tämän kappelin katossa palaa aina 16 lamppua. Niistä 4 kuuluu roomalaiskatolisille ja loput ortodokseille ja armenialaisille. Onko perimätieto Jeesuksen syntymäpaikasta täysin luotettava? Ensimmäinen henkilö, joka kertoo tästä Jeesuksen syntymäpaikasta, on 160-luvulla kuollut Justinus Marttyyri. Hän kirjoitti: Ja lapsi syntyi Beetlehemissä ja kun Marialla ja Joosefilla ei ollut majapaikkaa, he menivät majoilemaan eräaseen luolaan lähelle kylää. Ja tapahtui, kun he olivat siellä, että Maria synnytti lapsen ja pani hänet seimeen, josta Arabiasta tulleet viisaat miehet löysivät hänet. Juudeassa puhuttiin siis jo toisen vuosisadan alussa jostain luolasta. Kun sitten kuningatar Helena 300-luvulla valitsi juuri nykyisen syntymäluolan, johon kirkko rakennettiin, liittyi siihen jo varsin pitkäaikainen traditio. Paljon on tapahtunut sitten evankeliumin päivien ja paljon muuttunut. Me elämme kokonaan toisenlaisessa maailmassa kuin ensimmäisen joulun ihmiset, mutta pyhän juhlan vaikutus ihmisiin on järkkymätön. Sanomme ehkä, että joulun asemaa meillä ja muualla on säilyttämässä perinteet. Maailma muuttuu, mutta perinteet säilyvät. Vaikka vuosien varrella asiat muuttuvat, on asioita, jotka olemme eläneet niin syvästi,

että tahdomme niiden säilyvän sellaisinaan ja näihin asioihin kuuluu kiistatta joulu.

Pyhissä tavoissa ei ole kristillisyyden syvin sisältö, mutta niissä on elävän kristillisyyden suojavarustus. Missä pyhät tavat hylätään sielä tuhlataan siunaus.

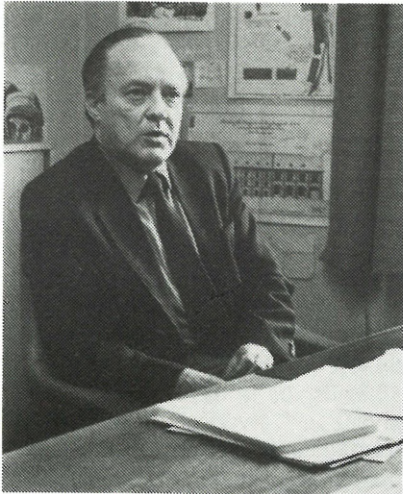
Ihmisellä on myöskin tarve ilmaista kiittolisuutensa niille, jotka ovat häntä lähellä. Tämä kiittolisuuden osoitus ilmenee juuri jouluna. Joulun viettoon alkuaan pakanallisesta juhlasta lainattu lahjojen antaminen on sopinut hyvin. Antoihan Jumala lahjan ihmiskunnalle Jeesuksen syntyessä seimeen. Lahjoihin, joita annamme, kohdistuu lämmin ajatus.

Ajasta aikaan kantavat joulua pyhät perinteet. Mutta köyhä ja parhaintaan vailla olisi tämä juhla, jos sen yleisyys ja voima olisivat sen varassa, mitä me ihmiset tunnemme ja minkä me säilyttämisen arvoiseksi katsomme. Joulun majesteettillinen suuruus on siinä, että se ei ole inhimillinen luomus, vaan Jumalan juhla. Hänen juhlaansa, joka niin rakasti maailmaa, että antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään joka häneen uskoo hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.

Ylimaalliselta alkulähteeltään joulu kantaa sanomaa rauhasta rauhattomaan maailmaan ja sanomaa rakkaudesta ihmisille.

Joulu tahtoo johtaa meitä seimen lapsen luo. Jouluyön enkelin sana suuresta ilosta on tuleva kaikelle kansalle. Joulu tahtoo jokaiselle tuoda riemullisen sanomansa. Koko jouluevankeliumi sykkii suurta iloa. Vanha joululaulu kehottaa Beetlehemiin syntymäihmeen taustalla näkyviin Jeesuksen ristin. Myös evankeliumi kirkastaa silmämme näkemään, että seimessä lepäävä kirkkauden lapsi on meidän Vapahtajamme.

Toivon, että joulumme olisi Vapahtajan siunaama, rauhallinen ja hyvän mielen täyttämä suuri juhla.

VÄINÖ TOIVANEN

Tervehdys Parkanon Joulun lukijoille

Näitä rivejä kirjoittaessani on vielä syksy, ruska parhaimmillaan. Odottelemme talven tuloa. Joulun odotukset ovat vielä taka-alalla. Elämme myös kunnallisvaalien odotuksissa. Ihmismielet ovat odotuksia täynnä.

Meille ihmisille ovat tunnusomaisia odotukset ja niiden myötä erilaiset toiveet. Ihminen odottaa tulevaisuudelta aina parempaa. Meillä toki pitäisi jo asiat olla hyvin. Elin-taso on yleensä ottaen korkea, jopa niin korkea, että työntekijöitä ja toimihenkilöitä edustavat järjestöt-kin ovat todenneet, että vastaisuudessa on työ- ja virkaehtosopimuk-sia tehtäessä kiinnitettävä enemmän huomiota — ei niinkään elintasoon — vaan elämisen laatuun. Ja näin onkin hyvä. Kuitenkin keskuudes-samme on lähimmäisiämme, joiden odotukset kohdistuvat työhön ja si-tä kautta toimeentuloon. Maassam-me on suhteellisen korkea työttö-

myys. Tästä työttömyydestä on myöskin Parkano joutunut kärsi-mään. Kahden vuoden aikana on meillä ollut keskimääräinen työttö-myysaste yli 9 %. Se on korkea. Lo-mautusvaroituksia on edelleen an-nettu.

Työttömyydestä joutuvat eniten kärsimään itse työttömäksi joutu-neet ja heidän perheensä. Mutta sen vaikutus ulottuu myöskin koko yh-teiskuntaan. Parkanossakin yksi eniten kaupungin talouteen vaikut-tava tekijä on työttömyydestä joh-tuva. Verotulojen kasvu on pysäh-tynyt. Erään ennakkotiedon mu-kaan suunta on jopa kääntynyt las-kuun. Kaupungin talouden hoidos-sa hyvät neuvot ovat nyt tarpeen. Periaatteessa on kolme keinoa, jot-ka ovat käytettävissä: menojen voi-makas karsinta, lainojen vakautta-minen ja äyrin hinnan korotus. Ja juuri tuossa mainitussa järjestyk-sessä. Tätä kirjoitettaessa eivät kaikki talouteen vaikuttavat tekijät vielä ole tiedossa. Onko mm. mah-dollisuus saada kantokykyluokituk-seen muutosta. Tässä vaiheessa on joka tapauksessa kaikkien kunta-laisten etujen mukaista tiukan ta-louden noudattaminen.

Tuon äsken mainitun vastapaino-na meidän parkanolaisten on miel-lyttävää todeta, että Parkano on kaikista kausivaihteluista huolimatta kehittyvä kaupunki. Sen palvelut kehittyvät jatkuvasti. Me tiedämme kaupallisten palvelujen kasvun eri liikelaitosten rakennettua uusia ta-varataloja ja entisiä laajentaessaan. Autokauppa on saanut voimakkaan jalansijan kahdeksan autoliikkeen myötä. Tänä syksynä on rakenteilla ja valmistumassa kymmenkunta erilaatuista hallia teollisuuden ja yritystoiminnan käyttöön. Yrittäjä-toiminta on Parkanossa vilkasta. Parkano on kehittyvä kaupunki.

Uusi kaupunginvaltuusto aloittaa taloudellisen laskukauden pohjalta. Mutta sen tehtävä ei ole mahdoton, jos se osoittaa yksituumaisuutta yh-teistä kuntalaisten etua ajaessaan ja sivuuttaa menoja lisäävät yksittäi-set vaatimukset. Me kaupungin asukkaat toivotamme uudelle val-tuustolle hyvää joulua ja onnellista valtuustokautta.

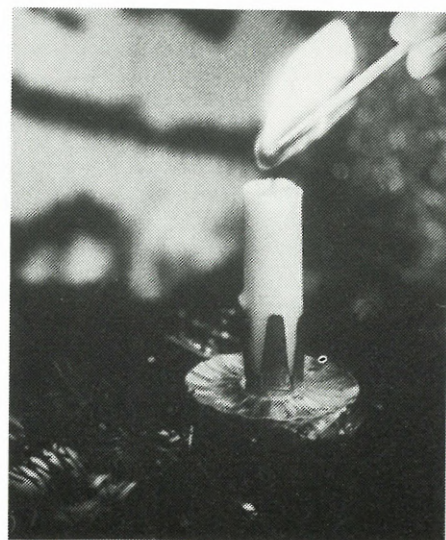
Parkanon kaupungin puolesta toivotan kaikille parkanolaisille ja Parkanon Joulun lukijoille Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta.

REINO LEHTISALO

KAIPUU

*Polut, jotka ennen tunsit,
ovat käymässä kovin vieraiksi.
Kuin ne haluaisivat näyttää
todellisen paikkasi
tässä maailmassa.*

*Eksymisen vapautta;
sitä sinun ei anneta
löytää.*

Valokuva Matti Tuomisaari.

Joulu rintamalla 1943

Joulukuun tähtitaivas yllä, edessä sodan pirstoma luminen maisema, seison toverini kanssa vartiossa Kotka-tukikohdassa vastapäätä Maaselän asemaa Seesjärven ja Äänisen välisellä kannaksella. Konekivääri on toimintavalmiina vieressäni, patruunavyö esillä. Painallus napista aiheuttaisi hermoilevaa tulitusta vastapäätä mustin silmin tuijottavasta bunkkerin aukosta.

Venäläinen vartiomies tähystelee pimeyden suojassa n. 200 metrin päässä. Päiväsaikaan tarkkailemme toisiamme tarkka-ampujien vuoksi periskoopilla. Vastakkain seistään, välillä ei-kenenkäänmaa, jonka ylitys tietäisi molemminpuolisesti todennäköistä kuolemaa. Olemme kasvottomia toisillemme, siksi helppo tuhota, ennenkuin toinen tuhoaa. Kysymys vain siitä, kumpi ehtii ensin.

Vihaa on pidetty jo kolmatta vuotta. Ei tämäkään joulu tuonut rauhaa päälle maan. Erikoisesti vuoden suurimpana juhlanäitä sitä kaipaava. Jouluevangeliumi julistaa Jeesuksen, Rauhan Ruhtinaan, syntymää. Monissa Suomen kodeissa luetaan tänä hetkenä tätä sanomaa keskellä sodan myllerrysten. Suomen Turku julistaa joulurauhan. Mutta rauhasta ei ole tietoaakaan: Suomen asekkait miehet seisoi-

vat edelleen vartiossa pitkin itärajaa ja siviiliväki pelkää kotirintamalla pommituksia. Mutta meidät on pakotettu tähän tilanteeseen. Emme halua vieraan miehitystä ja sen mukana menettää kenties oikeutta joulun viettoon.

Herään mietteistäni heittimen lähtölaukaukseen vastapuolelta. — Kauas yli menee äänestä päättäen, taakse tykistöasemiin. Tavanmukaista päivittäistä häirintätulta. Joskus keskitykseksi riehaantuu. Sydän pamppaillen suhinaa kuuntelee ja yrittää pistää päätänsä näennäisen suojaavaan montun koloon kuin jänis pensaaseen. Suorasuuntauksella ampuva ns. piiskatykki on vaarallinen. Lähtölaukausta seuraa heti räjähdys, ei kerkiä suojautua. Menetimme joku päivä sitten 4 miestä sen ammuksista.

Oikealta sivustoilta, Sokeritoppakukkuloiden suunnalta, kuuluu yksittäisiä pikkuaaseiden ääniä. Siellä kahistellaan usein. Valoraketti nousee korkeuksiin valaisten etumaastoa kuin joulun bengalitikki pikkupojan kädessä säkenöiden. Ei onneksi punaista. Merkitsisi hälytyslangan kiskaisua ja korsun väen syöksymistä aseisiin. Joskus vallitsee linjassa luonnoton hiljaisuus, vain tuulen huminaa. Tuntuu kuin sotaa ei olisiakaan. Mutta kestää

vain hetken. — Sodallakin on rytmensä.

”Jouluyö, juhlayö... Kaks’ vain valveill’...”, hyräilen mielessäni sävelmää. Tämä laulu on läheisin tuomaan tämän hetken tunnelmaa. — Kaksi on meitä valveilla vartiossa vastuullamme korsun väki. Ajatukset harhailevat kotiseudun joulussa: hyvä, että isä ja äiti menivät Parkanoon jouluksi omaisten pariin. Niin kirjeissään mainitsivat. Yksinäistähän Pyhärannassa heillä olisi ollut. Jonkin tunnin kuluttua menevät, ainakin joku talon väestä, komeasti nopeajalkaisen hevosen vetämällä reellä joulukirkkoon kulkusten helinässä. Ei enää virkun Vihurin, kaa-tui Talvisodassa.

JOULUKIRKKO KORSUSSA

Meilläkin oli ”joulukirkkomme”. Aattona tuli kutsu pappia kuulemaan naapurikorsuun, jossa kaksoisveljeni majaili. Ahdasta oli, kuten joulukirkoissa yleensä. Mutta juhlalliselta tuntui jo papin näkeminen, vaikka olikin sotilas-asussa. Puhui joulun merkityksestä, Jeesuksen syntymän lahjasta mainiten poikkeuksellisesta joulun vietosta rintamaolosuhteissa, lohdullisesta

Näkymä vihollisen puolelle Maaselän kannaksella 1943. Valok. Ensio Virtanen (Kyppö).

sanomasta sodan keskellä. Jouluvirsi kaikui voimallisena korsun ah-taudessa, hiukan epävireisenä, mutta aidon syvällisenä.

Palasimme korsuumme mieli vir-kistyneenä ja hetkellisesti irtautu-neena sodan todellisuudesta. Tilan-ne vaati myös ulkoista siistiytymis-tä: siivosimme korsumme, tuule-timme 'sänkyvaatteemme' ts. mant-telimme ulkoilmassa ja puhdistau-duimme lumella.

Haimme kuusen jouluista tunnel-maa tuomaan. Paketeista saadut kynttilät sen oksille loistamaan. Muuta koristusta se ei kaivannut-kaan. Tämän hetken kotimme har-maat seinämät saivat juhlaavalais-tuksen karbiniloisteen lisäksi.

Kello 16 saapui muonakuski, jo-ka toi myös postin. Olimme odotta-neet sitä kuin lapset joulupukkia. Pukkia ei tosin tullut lapsuusaikai-nessa muodossa. Muonan ja postin tuoja esitti sen kenttäharmaata mal-lia. Varusteita kun ei ollut saatavis-sa perinteeseen virka-asuun. Paket-teja sai jokainen ja myös kirjeitä. Minun pakettini sisälsivät: leivon-naisia, harvinaisia karamellejä, pa-lan kinkkua, vaatevaraa ym:ta. Sain myös tuntemattomalle sotilaa-le osoitetun paketin kotikylästä. Tarjoilimme maistiaisia, kuten juh-lapöydässä on tapana.

Muona-annoksessa oli tavallisen kuivamuonan lisäksi pala kinkkua, keksejä ym:ta yllätystä. Lämpimä-nä ruokana joulupuuroa.

Maastosta haimme pakeillamme palan painikkeeksi keitinvettä kor-vikkeeseen raapaisten kranaattien mustaamaa lunta syrjemmälle. Tai-si tulla lisäaromiakin mukaan.

Joulu oli tullut matalaan ma-jaamme. Se oli tullut Suomen kotei-hin, korsuihin, juoksuautoihin, kuten se kerran oli tullut Betlehe-min talliin. Melkein päivittäin on vanja lähettänyt propagandaa suo-meksi kovaäänisellä ja soitellut le-vyjä. Eivät kylläkään joululauluja, joita olisimme mielellämme kuun-nelleet, kun meillä ei ole radiota. Vanjoilla ei ole joulua. Olisipa heil-läkin tämä suuri juhla! Voisimme toivottaa toisillemme hyvää joulua.

Ajatukset tahtovat väkisin viipyä joulun tunnelmissa vartiopaikalla seistessä. Juttelen hiljaisesti toverini kanssa päivän tapahtumista. Hät-kähdämme välillä sodan todellisuu-teen, kun välimaastosta kuuluu ra-sahdus. Mutta toteamme sen pak-kasen ääntelyksi. Vaikeata on täl-laisella säällä yllättää, kun askelet narskuvat lumessa. Joku päivä sit-ten oli vaarallinen pyry, jolloin vi-hollisen partio yritti läpi, mutta tor-juttiin sille kovia tappioita tuottaen.

Kirjoittaja vartiomontussa Maaselän kannaksella 1943. Valok. Ensio-veli.

Vangin sieppaustakin ovat yrittä-neet huonolla säällä. Kuulon varas-sa on erityisesti elämämme.

Pian pääsen korsun lämpimään kipinämikron tehtäviä suoritta-maan. Jonkun tunnin kuluttua taas vartioon. Veljen luo menen joulu-päivää viettämään, kun pääsen va-paaksi tehtävistäni. Mukavaa on ol-la näin lähellä toisiamme. Joskus majailemme samassa korsussa. Nuorin veli sai siirron äskettäin ryk-mentistämme juuri perustettuun 21 Prikaatiin, joten usein tapahtuneet tapaamisemme vaikeutuivat.

Kuulumme varsinaissuomalai-seen 1/JR 56:een, "Motti-Matin" rykmenttiin. Komppaniassamme on eri puolilta Suomea tulleita nuoria asevelvollisia. Korsu on ollut ko-timme monta vuotta. Sen epämää-räisen turvallisuuden tuntuksessa olotilassa elimme yhteistä kohtaloa. Muodostui sotatoveruus, yhteisvas-

tuu meille määrättyistä tehtävistä. Kevennystä elämään toi huumori. Se jopa kukoisti. Saattoi olla kar-keatakin, mutta tuntui sopivan mie-hiseen miljööseen.

Koitti uusi vuosi 1944: aseet paukkuivat molemmiin puolin rintaa-maa, valoraketit koristivat taivasta vuoden vastaanoton huumassa. Juhlallinen näky. Iloitsimme eri puolilla juoksuautoja uudesta vuodesta. Vastapäätä votka virtasi, hoilottivat, kovaa meteliä pitivät. Osasivat meitä paremmin juhlia. Meidän puolella ei ollut luvallista ryypiskellä etulinjassa, eikä ollut sopivaakaan vaarantaa toisten ja omaa henkeä. Liekö ollut enteellis-tä juhlintaa: vuosi 1944 toi rauhan tullessaan, rauhan joulun. Ei kui-tenkaan vielä Lapin sotijoille. Mut-ta sitä ennen oli kestettävä raskas vetäytymisvaihe lähes ilman lepoa. Moni ei nähnyt enää seuraavaa jou-lua.

Kuivasjärven ensimmäinen osuusmeijeri

Ensimmäinen osuusmeijeri Parkanon Kuivasjärven kylässä oli noin 1897 aikoihin, joka lieneekin kuulunut Pohjois-Satakunnan vanhimpiin. Siitä kerron seuraavaa.

Juho Ylimettälä oli sen ajan toimen mies ja sanoisinko päätänsä pitempi kuvannollisesti sanoen. Hän alkoi hommata meijeriä. Osakkaina olivat ainakin Jooseppi Alamettälä, Antton Kuivasto, Anselmi Kuivainen, Iisakki Ahola ja Iisakki Viitaniemi, ja johtajana ja osakkaana Juho Ylimettälä itse oikeutettuna perustajana.

Meijeri perustettiin vanhaan hirsirakennukseen jossa oli tupa ja kamari. Tupaan asennettiin muuripata, muureineen ja suurella rautapadalla varustettuna. Keskelle lattiaa iso valurautajalkainen käsin väännettävä seperaattori (kuorimakone) eteläseinän viereen pystykirnu jossa oli pystymäntä. Kirnun männän

yläpäästä olevasta siivasta meni köysiremmi seinään tehdystä reijästä ulkona olevaan hevoskierrokseen, jossa suuri ympyräkehä köysiremmillä pyöritti kirnua kun ulkona hevosella kierrettiin hevoskierrosta. Remmin reijästä huudettiin sitten hevosen ajajalle että kirnu on voill ja pitää topata ajo. Mutta pian tähänkin keksittiin hieno tiedoitusväline. Nimittäin seinään kirnun remmin aukon luo pantiin iso aiskello väärän jousen päähän ja kieleen naru jolla voi soittaa hevospojalle että kun kello kilahtaa on se sen merkki että kirnuaminen on lopetettava.

Maito kuumennettiin siinä peltihinkissä, jolla se oli tuotu, kuumaksi muuripadassa. Sitten kuorittiin ja kerma hapatettiin kamarissa joka oli lämpöisempi kun tupameijeri.

Voiksi kirnuttu voi suolattiin ja vaivattiin käsin väännettävällä voimankelilla. Jossa oli loivia ham-

maspyörän tapaisia puupyöriä pöydän päällä laakereissa. Pyöriä väännettiin ihmisvoimalla edestakaisin että voi vaivautui.

Kun voi oli halpaa ja huonosti kirkonkylän kauppiaille kaupaksi menevää johtuen siitä että kauppoihin tuli myös kotona käsin kirnutua kotivoita niin meijeri oli lopeutettava 3—4 vuoden kuluttua. Juho Ylimettälä meni sitten meijerska Maijan kanssa naimisiin mutta ei heille tullut lapsia eikä he olleet onnellisia ja vanhempana tuli avieron puuhatkin.

Osakkaiden ei käynyt kuinkaan kun yrityksessä ei ollut paljoa pääomia. Muistan pikkupoikana siinä meijerissä käydessäni että se oli talvella kylmä ja höyryinen. Kirnun remmin reikiä välillä tukittiin mutta tuli sieltä kylmää ja muuripadasta vesikaasua.

MAIJA PAAVILAINEN

Kaksi evakkomatkaa

Joskus ihminen joutuu kasvokain elämän perusasioiden kanssa. Kiire ja pikkuseikat unohtuvat. Asioiden tärkeysjärjestys muuttuu. Silloin ensimmäisenä jouluna Maailman vapahtaja syntyi tallin oljille. Siinä oli läsnä kaikki mitä jouluun tarvittiin. Enkelit tulivat ja lauloivat kiitoslaulunsa köyhien paimenten kanssa. Sota on muuttanut maailmaa. Kansakuntien ja yksityisten ihmisten on ollut pakko taipua mielivaltaisiltakin tuntuviin ratkaisuihin. Joittenkin on täytynyt lähteä syntysijoiltaan tuntemattomaan huomiseen. On ollut pakko. Itseltä ei ole kysytty. Mukaan on voinut ottaa vain kaikkein välttämättömimmän.

Elämme rauhan aikaa. Meillä on ihana isänmaa. Me jotka olemme eläneet sotien jälkeistä aikaa, pi-

dämme näitä lahjoja itsestään selvyyskinä. Edes jouluna me voisimme ottaa aikaa ja hiljentyä kuuntelemaan meitä aiemmin eläneiden muisteluita menneeltä ajalta. Tässä on osia yhdestä kertomuksesta, yhden evakkotaipaleen varrelta.

Karjalan kannaksen Kaukolan pitäjältä alkanut matka kulki Huitisiin, sieltä takaisin Kaukolaan ja sitten Parkanon Kuivasjärvelle.

Tässä muistelussa on jotakin ensimmäisestä joulusta. Jumalan tahtoon taipumista, johdatuksen makua. Nöyrytystä vastaanottamaan Taivaanisän lahjana se osa, joka juuri minua varten on varattu.

Lauletaan tänäkin jouluna enkelien kanssa: KUNNIA JUMALALLE KORKEUDESSA JA MAASSA RAUHA JA IHMISILLE HYVÄ TAHTO!

Helmikuun yheksäs päivä (1940) piti lähteä, äitit joill oli lapsii ja vanhukset. Määräys tuli. Anja oli kaksiviikkonen. Viikon vanhana vietii kasteelle naapuritaloon. Rovasti lähti sillon ja evakkoo, ni usiammat äidit toivat sinne lapsensa. Paremp se on, että on nimi, ei sit tiie kun matkalle lähtöö mitä satuu.

Kauhee pakkasen oli, mut ei ollu matkaa ku viis kilometrii. Enhä mie ittekää nii kovin hyvä kunnos ollu, viikon vanha laps, täyty vaa lähteä pakkasee. Kummi oli, mikä lasta piti ja hoivaili siinä reessä.

Viikon päästä lähdettiin, asemalle vaa, hevoskyydillä, kymmenisen kilometrii sinne Ojajärven asemalle. Siellä odoteltii sitte monta tuntia, ennenko tuli se tavarajuna, näitä tämmösii umpivaunuja. Sinne oli

laitettu laverit sillai... kaks lavittaa, toinen ylempää toinen alemmaa, molemmiin puolin sitä vaunuu. Kylä me sit samana iltana päästii lähtemää, ettei ihan yöksi jääny. Hälytyksii oli sitte asemillakii muutamii. Yhelläi asemal ihmiset ryntäs pakoon, aukea asema ja metsä oli siin lähel, ne lähti sinne. Mie sanoin, että min en pienen lapsen kans kyl lähe räpimää tuonne. Jäi siihe joku muukii lapsen kans, mut melkeen kaikki lähti, vanhemmat ihmiset. Mut ei ne koneet päälle tullu.

Äiti siin oli, enhä mie olis pärjänt yksin millään. Äitihä se oli siinä, vesipullo lapselle keitetynä. Hää piti sitä takin sisällä... kaikki rautasat oli jäässä siinä vaunun sisäpuolella, niin kauheen kova pakkanen oli sillon helmikuussa, ja koko talven. Pitihän sitä vähä lisä antaa lapselle. Eihän rintamaitoo niin kovin paljon tullu, kun ei ollu syömisist eikä juomisist selvää.

Kaks vuorokautta me sitte mentii sit välii sinne Huittisii. Meil ei ollu ku tärkeimmät vaatetavarat, mitä jakso matkalaukus... lapsen vaatteita ja evästä oli varalta jonkin verran. Eihän siel missää ruokailla voinu. Pien kamiina oli keskellä vaunuu. Pien öljylyhty palo siin, sekin ol hyvin himmee ja tumma. Ei siinä paljo nähny. Sen verran, ettei menny toisee kohen. Vettä kumentivat siinä, teetä ja kahvia toiset keitti. Oliko se kaasulla vai millä... Pitihä lastaki vähä pestä, jos voi aukasta. Mutta ei sitä kääroö paljo voinu käsitellä ku oli niin kylmä. Mutta pakko oli vähä ottaa lämpöstä vettä ja lasta pestä.

Kun päästii Huittisii, ni Sutelan koululle hakivat meitä. Se oli niin täynnä se koulu, lattiat nukkujii täynnä. Kova pyykki oli sitte ku pääs perille, vauvanpyykki. Vähä sitte kipeeks tulin. Kuumetta nousi. Tietyst sain kylmää. Pelkäsin, että rinnat sai kylmää, ettei lapsi saa ruokaa. Mie itte olin niin nuori sillo viel ja arka. Ku lapsi yölläkii itki, heräs ja alko itkemää... oudot paikat ja pimee. Mul ol sähkölamppu sit siin vieres. Koko ajan sai pelätä, et toiset herää siihe ko se lapsi itkee. Vaikeeta se oli. Koululla oltii muutama päivä, sitte saatii sieltä asunto. Sillä lailla se meni se ensimmäinen evakkomatka.

* * *

Nelketkaks keväällä mentii takas Karjalaan. Kovalla riemulla takas. Eihän siel ollu mittää... yksistää ei saanu valkiaa tehdä hellaan. Rautasat oli helloista vietykii. Mis ol, ei

Nuorena jaksaa uskoa tulevaisuuteen. Vanhassa Laitilassa asuttiin ensimmäiset vuodet. Kuvassa Mirja Paavilainen sylissään Martti. Mukana perheen isä Niilo, hänen äitinsä Ida Maria sekä lapset Anja ja Kari.

ollu kuivaa puuta yhtää. Riihenparsia ol meilläkii sen verran, et sai tulen.

Taas alettii elämää niinku ennenkii. Sai vähä paikkailtuu mitä ol rikkottu. Sitte tuli se toinen lähtö. Juhannusaattona -44. Aatonaattona mentii jo naapurii yöksi, mistä piti tulla linja-autojen sit hakemaa. Parikkalan kirkossa oltii juhannuspyhä. Ol oikee sateinen ja ikävä ilma ja kylmä. Siel oltii vissii pari päivää sitte. Siel oli muonitus. Kirkko oli täynnä sellasta väkeä. Kari oli sit lisänä. Äiti ja Aili ja Anja, taas hyö olivat. Ojapellon mummo, Niilon äiti, joutu eri autoo, toisee linja-autoo kun me jouduttiin. Heilhä mie jo sillo olin. Lapsenvaatteet, Karin vaatteet, joutu sitte Niilon äitin mu-

kaan. Lapselle ei ollu paljo mitään. Sillon saatii kyllä tulla oikeen matkustajavaunussa. Pieksämäellä, oliko ne neuvolan väkee vai mitä, ottivat lapsen siellä huostaansa, vaihtoivat sille vaatteet paidasta ruveten ja pesivät. Antoivat vissiin mukaankin vähän, kun ei kerran ollu. Ei se matka kestäny nii kauan henkilöjunalla kun se ensimmäinen matka. Ja kesä oli.

Kun myö tultii tänne Parkanoon, niin oltiin siel seurakuntatalolla, mikä ol se entinen. Siel oltii yö tai kaks. Oikee kaunis ilma oli et voi olla pihalla, pyykkiä pestä, lapsen pyykkii taas.

Sitte meijät haetti tänne Kuivasjärven koululle. Rouva Hauturi oli opettajana. Hän teki petin minulle

ja lapselle, oikeen omaan huoneeseensa vei. Kohta kun oli päästy petille, tultiinkin hakemaan tänne Salmentaustalle, mihin oli määrätty. Sieltä tuli kaksi naisihmistä. Sitte me lähdettiin silloin samana iltana, ettei koulul yötä oltu ollenkaa. Lähdettiin sinne määrättyyn kortteeripaikkaan.

Muistan aina sen yön. Kyllä se nyt sitte nukutti hyvin. Siel oli hyvä vastaanotto. Oli tehty kahen lakanan kans sänkyihin petit. Tietysti väsyny olin kauheast, yhteis majotuksis, eihä siel petilöist mitää selvää ollu. Kyllä nukutti nii hyvin. Sen mie aina muistan. Kyl he hyvin otti vastaa. Heillä asuttiinki sitte vuosi. Kesäksi tultii sitte vanhalle meijerille. Sitte syksyllä tänne Laitilaa, kun opettaja Saaren väki lähti taas kouluhommiin. Saatiin talveksi tänne asunto. Sitte se alko luistaa täällä.

Kuvassa perheen kaikki lapset 50-luvun loppupuolella. Oikealta Anja ja Kari, jotka olivat mukana evakomatkoilla, sitten Parkanossa syntyneet Martti, Pirjo, Marja, Sirpa ja Ritva.

AILI SIROLA

Tapahtuma Vuorijoen eli Jokiharjun kuusijuhlissa

v. 1935

*Oli kerran takki ja ylikuuma tehtävä,
ja tämä on totta, ei voi olla satua,
kun sankari oli takki ja sillä tehtävä.
Oli ensimmäinen kuusijuhla Vuorijoella.
Neljäkymmentä yhdeksän vuotta siitä jo on
ja silloin oli Vuorijoen koulu ihka uusi.
Se oli uutuuttaan sähkövaloton,
vaan juhla oli ja kaunis joulukuusi.*

*Stearinikynttilät oli kuusessa
ja itse tehdyt tähdet ja ruusuja
sekä silkkinauhaan tekstattu sanoma:
'Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa!
Maassa rauha ja ihmisille hyvää tahtoa.'
Juhla oli jouluaiheisin ohjelmin
runoja, leikkejä, näytelmiä ja lauluja
ja Tietäjät puettuina viittoihin.*

*Oli saapumassa leikkienkeleitä
juuri silloin, kun välkähti salamana
kuusen oksille tulen kielekkeitä.
Syntyi pakokauhua, pelkoa, huutoa
ja kuului: 'Pelkurit menkööt, ryntäily turhaa!
Täällä on takki, joka liekkejä murhaa!'
ja liekit sammuiivat tukahtuneina.
Yleisö hengähti: 'Takki oli pelastajamme.'*

*Huone tuuletettiin. Juhlaa jatkettiin.
Nauhaan jäi kolme sanaa palon jälkeen:
'— — — ihmisille hyvää tahtoa.'
Se luettiin ja kiitettiin Jumalaa.
Totta kai kiitimme juhlassa. —
Kun paljon, paljon unohtuu arjessa,
ei koulun pelastaja-takkia unohdeta.
Vaikeampaa on säilyttää hyvää tahtoa.*

Martti Kiviniemi — kasvattaja

1919—1983

Martti Kiviniemi kuului niihin ikäluokkiin, joiden tulevaisuuden suunnitelmat sodan vaativat pyyn-teet katkaisivat. Nuorena abiturienttina hän joutui lähtemään talvisotaan. Sotaa jatkuikin hänen elämässään lähes viisi vuotta.

Sodan jälkeen alkoi tulevaisuuden suunnittelu ja opiskelu Jyväskylän Kasvatusopillisessa Korkeakoulussa. Suuri oli muutos tykkien jyrinästä hiljaisen opiskelija-asunnon tiiviiseen aherrukseen.

Martti Kiviniemi valmistui opettajaksi jouluna 1946 ja ensimmäinen opettajatoimi oli Parkanon Kuivaskylän koulussa. Opetustyö tässä koulussa kesti vain yhden lukukauden. Kuivaskylästä hän siirtyi Kihniön Kirkonkylän kouluun

1947. Sieltä hänet valittiin Parkanon Kirkonkylän kouluun, jossa hän toimi koulunjohtajana 10 vuoden ajan. Vuodesta 1961 hän toimi Parkanon kansalaiskoulun johtajana. Innokkaana kansalaiskoulumiehenä hän varmasti oli onnellinen, kun koulu sai asianmukaiset tilat, joissa nuorison oli mahdollisuus saada ne tiedot ja taidot, joita kansalaiskoulu voi antaa. Kun peruskoulun uudistava laine saavutti Parkanon 1974, toimi hän yläasteen vararehtorina ja yleisaineidenopettajana, josta toimesta hän siirtyi eläkkeelle 1979. Kansakoululautakunnan sihteerinä Martti Kiviniemi toimi Parkanossa 20 vuotta ja tuossa toimessa hänen asiantuntemuksensa oli arvaamattoman suurena

apuna Parkanon koulutointa kehitettäessä.

Martti Kiviniemi oli ennen muuta kasvattaja, jonka arvokkaista elämänohjeista lukuisat oppilaspolvet saivat neuvoja elämää varten. Hänen elämänsä ohjeet olivat tunnollisuus ja ahkeruus. Lyhyesti sanottuna hän oli opettajapersoonallisuus, joka ei tehnyt töistään mitään numeroa, vaan vaatimattomana työtään tehden yritti aina päästä parhaimpaan tulokseen.

Muistan Martti Kiviniemeä suurella kunnioituksella, hänen älykäs huumorinsa ja lämmin ystävällisyytensä palaa nytkin mieleeni tätä kirjoittaessani.

MIKA TÖRMÄ

PIENIKIN APU LÄMMITTÄÄ

*Lintu veden partaalla piipitti,
kun sen pesään sade ropisi.*

*Tyttö talosta huomasi
linnun pienen surun.*

*Kissankellot kumarsi,
kun tyttö lintua auttamaan juoksi.*

*Tyttö vanhoja vällyjä pesään laittoi
ja pienen sadekatoksen teki.*

*Sinne lämpöön lintu
kellahti ja nukahti.*

SARI LÄHDEKORPI

KESÄ

*Nyt on jälleen kesä,
tuolla on lintu ja pesä.*

*Käy hienoinen tuuli
sen jo kaikki kuuli.*

Katso tuolla on kissankello.

Kukkiva on koko piennar pellon.

*Nyt taas lämpö vallan saa,
ja sade kaikkoaa.*

*Vesi on niin lämmintä että,
varpaat tahtovat koskea vettä.*

*Tieltä kuuluu ääniä;
jokos tulee kotiin väkiä.*

MARTTI KIVINIEMI

NUORUUDELLE

Omistettu juhlivalle seuralle

*Lapsena kerran, kun kirmasin polkuja kodin,
hyppelin kilpaa tuulten ja tuoksujen mailla.
En ihmistä tuntenut, aikaa, joka vain sodin
ja taisteluin etsii omaansa, onneaan vailla.
Nuoruussulo soi kaikessa tulevan takaa.
Ääretön autuus lempeyttänsä vain jakaa.*

*Nuoruudessa näin elämän alkavan merkin.
Odotin sitä, kaipasin saapuvaa aikaa.
Perhona lensin, kukkien hunajaa etsin
niin juhlistaakseni suvemme suloista taikaa.
Heräsin onneen aamuisin auringon kanssa
ja iltaisin uneksin ruskossa onnekaassa.*

*Nuoruus, sun hehkusi valtasi lapsesi aivan.
Uskosi lahjana, keväänä syksynkin annoit.
Ihmispololta niin huolensa poistit ja vaivan.
Rakkaus kaikkeen, kaikessa onnesi kannoit.
Kuohuna kuljin, vaahtona virtasin vallan.
Nuoruus, oot poistanut ihmisen elosta hallan!*

*Nuoruutta muistan, kun vanhuus vuosien takaa
peikkona hiipii luomaan elolle rajaa.
Vanhana aattelen nuoruuspäiven taikaa.
Tuskana tunnen, kun nuoruutta ikä pois ajaa.
Rakastan mennyttä, menneestä etsin mä voimaa.
Ethän kai, nuoruus, vanhuksen kaipuuta soimaa!*

*Ja kerran, sen tiedän, kun unohdus peittää meitä,
kun kedoksi kaartuu pimeään mullan povi.
Silloinkin nuoruus hehkullaan hellivi heitä,
joille ei huolet, joille ei surukaan sovi.
Nuoruus kulkee lankana aikojen takaa.
Nuoruus yksin elämänuskoa jakaa.*

*Suvinen seutu, juhлива kansa, sä muista:
Nuoruus on voima, nuorien tuleva aika.
Siinä ei vanhuuskaan menneeksi onneaan suista.
Siinä on kaikelle elämän kantava taika.
Sinulle, nuoruus, suurin ihme maan päällä
kunniaa soikoon suvinen luontokin täällä!*

— — — — —
*Hallassa talven on seuramme syntynyt täällä,
kestänyt paljon ja elänyt kevääseen asti.
Nuoruuden into ja voittoisa hehkukin päällä
on auttanut aina ja auttavi jatkuvasti.
Seuramme suuri, on nuoruus tukesi vielä!
Vaalios aina hehkuvaa henkeä siellä!*

(Omistettu Kihniön Uudelle Nuori-
soseuralle, joka vietti 35-vuotisjuh-
liaan v. 1954).

RAUNI KÄRKI

Kiharapää rakastettuni

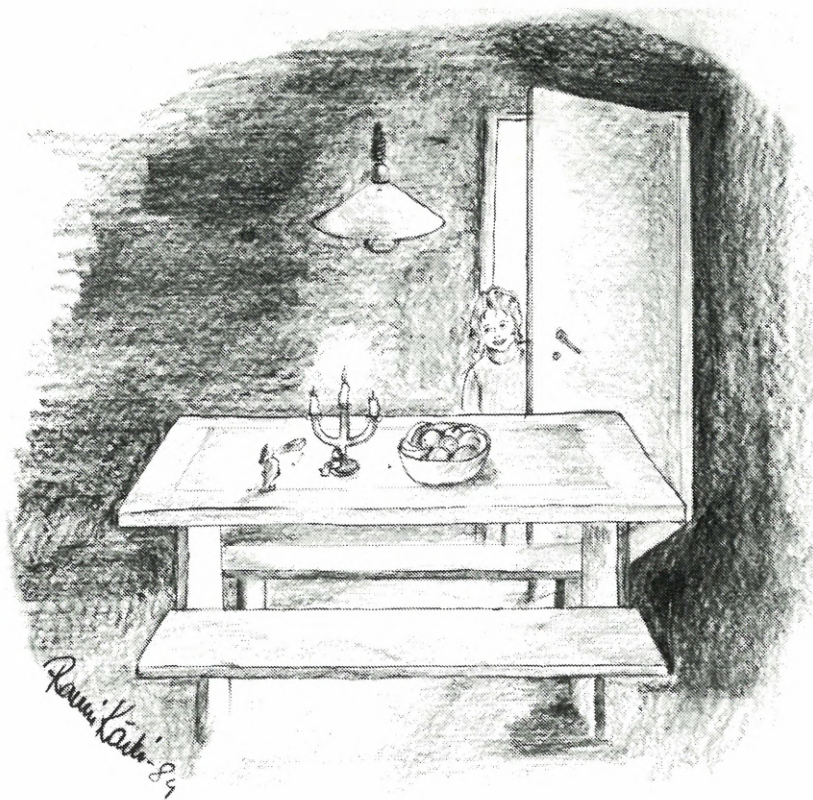
*Kiharapää rakastettuni
nostaa itseään sängystään,
silvät sikkarallaan*

*kysyy:
Onko jo Joulu?*

*Minun pieni ihmiseni
katsoo napaansa
ja nauraa.*

*Tahtoo sitä mitä ei ole,
eikä ota sitä mitä on.*

*Kultaseni lapsoseni,
elämäni kevät.
Kakarani, pikkupiru,
siivet selässä.*

Yhteiskoulun alkutaival eli pienen messinkikellon aika

Parkanon Yhteiskoulun poikia talvella 1942. Vasemmalta: Olavi Kujansuu, Samuli Valkonen, Aulis Rajamäki, Raymond Mäkilä, Esko Marjamaa ja Erkki Leppänen. Huomatkaa sen aikaiset kouluasut ja poikien teki-

Oli syyslukukauden 1949 viimeinen koulupäivä. Rehtori ilmoitti haluavansa soittaa oppilaat sisään sinä aamuna ja otti käteensä tässä tehtävässä palvelevan pienen messinkikellon. "Minä heidät kutsuin sisään tällä samalla kellolla silloinkin, kun aloitettiin", rehtori selvitti. Tuo alku oli ollut syksyllä -40, siis yhdeksän ja puoli lukuvuotta sitten. Tämän päivän jälkeen ei kädellä kilistettävää kelloa enää tarvittaisi. Joululomalta palattaessa oltaisiin jo uudessa koulutalossa, jossa toimisi sähköinen soittokehojärjestelmä.

Se ensimmäinen soitto, jota rehtori muisteli, oli merkinnyt uutta vaihetta erään koulun elämässä. Silloin Keski-Vuoksen yhteiskoulu lopetti ja Parkanon yhteiskoulu aloitti. Talvisodan sytyttyä Äyräpään Pölläkkälässä sijainnut koulu oli pakattu evakkomatkalle, niinkuin kaikki muutkin. Rauhan palattua rehtori Yrjö Uotila oli uutusteräsi etsinyt koulullensa uutta kotipaikkaa. Kouluhallitus oli viittannut Parkanon suuntaan, eikä rehtori Uotilan tutustumis-

matka ollut turha. Olihan jopa niin, että Parkanossa oli ollut jo aikaisemmin vireillä oma oppikouluhanke. Ratkaisu saatiin nyt tässä muodossa. Valmis keskikoulu kaikkine oikeuksineen ja heti viisiluokkaisena oli tullut paikkakunnalle.

MISTÄ KOULULLE KOTI?

Entä mistä koululle koti? Tämä asia järjestyi, kun Laestadiolainen lähetysyhdistys vuokrasi omistamansa rukoushuoneen koulutiloiksi. Yhteisin ponnistuksin saatiin koululle kerätyksi sekä kalustoa että muuta välttämätöntä materiaalia. Mukana puuhassa oli mm. naistoimikunta, jolta riitti kekseliäisyyttä, kun rahaa oli saatava kokoon. Pitkäaikainen "kouluaktivisti" Martti Tuisku lausahti kerran koulutiloihin kohdistuneita vaatimuksia hämmästellessään: "Kyllähän koulua voi pitää, kunhan on valoa ja lämpöä". Luulen

kuitenkin, että 1940-luvulla koulua voitiin pitää, vaikka näissä molemmissa suhteissa oli paikka paikoin toivomisen varaa! Koulussa tällä syyslukukaudella tarkastusta toimittaneen kouluneuvos Jacobsonin mukaan tätä toivomisen varaa oli kyllä liikaa. Muistan hänen sanoneen: "Näistä koulutiloista antaisin kyllä ankan kritiikin ellei tuo tuolla (osoitti uutta koulutaloa kohti) jo seisoi". Mutta toisaalta on pidettävä mieltä pienenä ihmeenä sitä, että keskeiseltä paikalta, samalta, jossa seurakuntatalo nyt on, nopeasti löytyivät koulun tarpeisiin riittävän suuret tilat. Tällöin alkoi myös pieni messinkikello kilistää. Se sai myös jatkaa merkinantajan tehtäväänsä vuodesta vuoteen, joskin jatkosodan vaiheiden vuoksi lukuvuodet toisinaan olivat kestoltaan epäsäännöllisiä.

Taisi olla suunnitelmissa, että uusi koulutalo olisi valmis jo syyslukukauden -49 alkaessa. Vanhaan kouluunhan sitä kuitenkin mentiin. Näin sain minäkin tuntea tähän Parkanon yhteiskoulun vanhimpaan vaiheeseen. Tutustumiskäyntini tein elokuun viimeisenä eli ehtojen suorituspäivänä. Silloin kii pesin ensimmäisen kerran käytössä kuluneet natisivat portaat toiseen kerrokseen, missä opettajainhuone oli. Pieni pyöreä pöytä, muutama kova tuoli ja pehmustamaton puusohva, kaikki väriltään tumman ruskeita, muodostivat huoneen vaatimattoman kalustuksen. Seinällä riippuivat pahvinen kellotaulu, monen monien oppilaitten ja kieltenopettajien hyvä tuttu, sekä pari Maan Romun keruupalkintona myöntämää kunniakirjataulua.

Lämpimän tervetulo tunnelman loi sohvalla kotoisesti istuva ruustinna Eine Koivukoski, ainoa läsnä ollut opettaja sillä hetkellä. Rehtori Uotila puuhasi kansliassa papereittensa parissa. Kun kanslia oli vain pahviseinin opettajahuoneesta erotettu ikkunaton nurkkaus, pöytälampu valaisi rehtorin kirjoituspöytä. Valaistuksen parantamiseksi lampun pahvivarjostin oli sopivasti kallellaan ja sen seurauksena määrätystä kohdasta ruskeaksi ja miltei puhki palanut. (Kirjoituspöytä palveli rehtoria hänen työ kautensa loppuun asti, siis myös uudessa koulussa. Samoin kelpuutettiin opettajainhuoneen kalusto käytettäväksi edelleenkin melko pitkäksi aikaa).

LUOKKAHUONEISTA KAKSI YLÄKERRASTA

Luokkahuoneista kaksi oli myös yläkerrassa. Niihin olivat sijoitettuina IV ja V luokat. Ylimmässä eli V luokassa

istuivat mm. ystävykset Raija, Saija ja Maija sekä kaiketi parisenkymmentä muuta oppilasta. Pinta-alaltaan suurin luokkahuone, muistaakseni keskeltä pilarilla tuettu, oli alakerrassa. Muttei tilaa toden totta ollut liiemmästi, kun lattialla tarvittiin paikat kahden istuttaville pulpeteille 40 ensiluokkalaista varten. Hapen puutekin uhkasi. Varsinkin erään pyörtymistapauksen jälkeen käytiin osin kiivastakin keskustelua ikkunoiden avaamismahdollisuuksien puolesta.

Toki lämmön säästökin oli tarpeen. Varmaan tuo hataranpuoleinen talo puri runsaasti puuta uuneissaan ja voimistelusalin kamiinassa. Halkopinot hupevivat, ja erillisen sivurakennuksen päässä oleva puusuoja tyhjeni. Tämän sivurakennuksen toisessa päässä oli vahtimestarin asunto, minun tullessani jo Olga ja Sulo Salmisen koti. Myöhemmin paikka tuli tutuksi mm. päätoimittaja Eero Koivistolle, kun Ylä-Satakunta-lehden konttori oli näissä tiloissa. Tällöin oli rakennuksen keskiosa muutettuna kirjapainosaliksi. Mutta syyslukukaudella -49 sinne oli sijoitettu III luokka. Niinpä juoksin sinne karttoineni ja tauluineni satoi tai paistoi siinä kuin muutkin opettajat.

Kai siellä eristyneisyydessä vähän enemmän "jekkuakin" keksittiin; ainakin kokeiltiin, miten kattoon nakattu lumipallo tunnin aikana suli ja tippui! II luokka oli jaettu kahdeksi. II A oli saanut alakerrasta oman luokkahuoneen, mutta II B oli koditon. Vaatimattomimmillaan oli II B:n opetustila silloin, kun tunti pidettiin voimistelusalin nurkkauksessa, missä oli siirrettävä taulu ja sen edessä muutama viistoon sijoitettu penkki.

Voimistelusalin välineistö oli vähissä. Yhdelle seinälle oli sentään saatu kiinnittää asiaan kuuluvat puolapuut. Mutta huoneessa oli muitakin: Korokkeellisesta syvennyksestä katselivat lasiovien takaa täytettyjen lintujen lasisilmät. Kokoelma oli edustava. Sen hyväksi oli edeltäjäni maist. Toivo Sovinen nähnyt paljon vaivaa. Hän olikin lintu- ja myös erämies. Sääliksi kävi yläluokkien poikia, joilta opettajanvaihdos oli vienyt mahdollisuudet pitkiin, aina kaukaisiin kotkanpesäerämaihin asti ulottuviin retkiin. Lintukaappia lukuunottamatta muut kokoelmat olivat kylmissä säilytystiloissa. Nämä, varsinkin arvokas kuvataulukokoelma, pääsivät oikeuksiinsa vasta uuden koulutalon kokoelmahuoneessa.

Painetut vuosikertomukset olivat vanhan koulun aikaan tuntematon asia. Niiden sijalla oli koneella kirjoitettuja, yhteen niputettuja arkkeja, jotka arkistoituinkin olivat vähän "koirankorvaisia". Noilta sivuilta saattoi lukea, ettei vain koulu ollut etsinyt uusia asuinsijoja, vaan myös sen oppilaat. Ensimmäiset oppilaat olivat suurelta osalta evakkotien taivaltaneita. Heidän kotipaikkoihin oli useita luovutetun alueen pitäjiä. Sitten varmistuivat uudet sijoituskunnat, ja Kaukolan nimi oppilasluettelossa yleistyy. Samalla yhä useampi oppilas alkaa olla kotoisin Parkanosta tai

naapurikunnista. Lopulta myös karjalaislapset otetaan kouluun satakuntalaisina. Mutta tämä tapahtuu vasta uuden koulutalon kansliassa siirtoseurakuntien lakkauttamisen jälkeen. — Mainittakoon, että rehtori Uotila koetti jäljittää entisten Keski-Vuoksen yhteiskoulun oppilaitten vaiheita saadakseen niimet suunnittelemaansa sankarivainajien muistotauluun. Tehtävä osoittautui niin ylivoimaiseksi, että hänen täytyi siitä luopua.

KOULU-KUVAUKSIA

Sota-aikana olivat koulukuvaukset varmaan minimissä. Mutta myöhemmillä vanhan koulun vuosilta oli arkistoonkin kertynyt muutama kuva. "Joukot" olivat komennettuina ojennukseen kirkon kiviaidan viereen, ja niistä kuvista voi yksi ja toinen nyt vuosien mentyä katsella omaa mainiota koululaisen olemustaan. Joskus olivat opettajatkin olleet seisomassa "seinää vasten" eli kuvattuina voimistelusalin ja I-luokan välisen paljeoven edessä. Näissä kuvissa oli Yrjö Uotila aina mukana, mutta muutoin oli opettajakunnassa ollut vaihtuvuutta. Jos oikein muistan, oli

opettajakunta syksyllä 1949 seuraava: Yrjö Uotila (äidinkieli, historia), Aarne Valmiala (uskonto), Martti Tuisku (historia), Erkki Lilja (matemaattiset aineet), Ester Hirvelä (myöh. Elomaa, vieraat kielet), Eine Koivukoski (saimoin), Lea Rekola (tyttöjen voimistelu), Veikko Pokkinen (piirustus ja poikien voimistelu), Matti Roiha (laulu) ja minä (luonnonhistoria ja maantiede).

Uutuuden viehätöksessä ja jännityksessäkin ensimmäinen koululukukauteeni kului nopeasti. Äkisti tuli se alussa mainitsemani aamu, jolloin rehtori halusi itse kellon kilistyksellä juhlistaa koulun yhden vaiheen päättymistä. Me kaikki kai juhlistimme sitä lopuksi iloisella piirileikillä, johon joulujuhlamme päättyi. Sitten tuli hiljaista. Muistan, miten tyhjentyneellä pihamaalla seisahdimme hetken, Esteri Hirvelä, rehtori ja minä. Totesimme joululoman alkaneen. Tuskinpa rehtori kuitenkaan mitään lo-maa sai. Oli varmaan vielä paljon tehtävää, ennen kuin riemullinen muuttokul-kue uuden lukukauden alkaessa saattoi lähteä uutta omaa koulua kohti ja ennen kuin pieni messinkikello sai mu-soesineen arvons.

Raymond Mäkilä, Aulis Rajamäki ja Olavi Kujansuu kevättalven aurin-gossa 1942 V-luokan portailla. Luokka oli saneerattu rukoushuoneen sivu-rakennukseen ja ei ollut suuruudella pilattu.

Niin muuttuu murre

Muutaman vuoden takaisessa Parkanon Joululehdessä kirjoittelin Parkanon murteesta. Silloin jo puhuin siitä, miten murteet nykyaikana ovat häviämässä ja miten siitä huolimatta ihmiselle on kunnia-asia säilyttää kotiseutunsa puheenparisi. Tästä asiasta onkin puhuttu lähiainakoina paljon. Murteen katoaminen on laajasti tunnettu ilmiö, ja siitä ollaan yleisesti huolestuneita. Katsoaan, että maakunnallinen identiteetti on katoamassa kielen mukana.

Nyttemmin olen itse saanut uudemman kerran tehdä tuttavuutta parkanolaisen puhekielen kanssa. Viime vuonna valmistuneessa pro gradu -tutkielmassani näet tarkastelin puhekielen muuttumista Parkanossa. Tulokseni olivatkin melkoisen yllättävät; monet tyypilliset yläsatakuntalaisuudet ovat puheestamme kokonaan häviämässä. Tilalle taas on tulossa joitakin pääkaupunkiseudulla käytettyjä kielenpiirteitä. Ja mikä yllättävintä, nykyparkanolaiseen murteeseen

näyttää kuuluvan sellaisiakin aineksia, jotka alunperin ovat olleet tunnettuja vain savolaismurteissa! Edelleen mielenkiintoinen havainto oli se, että miehet ja naiset suhtautuvat murteeseen hyvin eri tavalla.

Ei ole harvinaista nykyisin, että parkanolainen käyttää sellaisia sanamuotoja kuin **lähetään**, **yheksän**, **kaheksan** ja **meijän**. Oikean parkanolaisenhan kuuluisi sanoa **lähäretään**, **yhyreksän**, **kahareksan** ja **meirän**. Tuontyyppisten rittömien muotojen esiintyminen täällä satakuntalais-hämäläisellä murrealueella on ensinäkemältä hyvin kummallista, sillä lähimmät murrevastineet niille löytyvät tosiaankin vasta Savosta. Kuitenkin, jos tarkastelemme asiaa laajemmin, se saa luonnollisen selityksen. Nuo rittömät muodot ovat nimittäin tulleet muotiin pääkaupunkiseudulla, ja sieltä ne ovat tekemässä valloitusretkeä kaikkialle Suomeen.

On tietysti harmi, että kaikki vanha ja omaleimainen myös kielen osalta hä-

viää. Kieli on kuitenkin muuttunut aina, emmekä me voi nykyäänkään näköjään pysäyttää tuota luonnollista kehityskulkua. Murretta emme siis pysty säilyttämään väkisin. Toisaalta kyseessä ei ole niinkään vakava juttu, sillä vaikka nykyisin kernaasti sanommekin **lähäretään lähäretään** -muodon sijasta, niin 100 vuotta sitten Parkanossa olisi ehdottomasti pitänyt sanoa että **lähäletään**, **yhyleksän** ja **meilän**. Eli jos oikein vanhaa murretta haemme, eivät rittomisetkään muodot mitään alkuperäisiä ole. Edelleen muutaman vuosikymmenen kuluksua voi olla jälleen vallalla joku uusi pyrkimys. Sanotaankohan silloin sitten pohjoispohjalaisittain **lähtään**? Mene ja tiedä.

Yhyreksän- ja **lähäretään** -tyyppisten sanamuotojen r on kuitenkin sentään säilyttänyt asemansa hyvin. Toisin on käynyt esimerkiksi murteessamme joskus inessiivin päätteellä esiintyvälle h:lle. Parkanolainenhan on aina välistä pruukannut sanoa että täh pitäjäh ja täh järveh. Ennen tätä h-ääntämystä onkin matkittu hokemalla "siä sitä on piimee koopih toopih kahareh kannuh". Tämän tyyppinen h:n käyttö on nuorilta kuitenkin kokonaan häviämässä. Mahtaako se tuntua parkanolaisesta nykynuoresta liian maalaiselta? Joka tapauksessa eivät yläsatakuntalaiset tulevaisuudessa enää voi leuhkia, että "miese ei puhuta niin seleeve suamee ku Kyröh, Karkuh, Ikoolisih ja Kan-koonpeeh".

Muita häviäviä murrepiirteitä ovat esimerkiksi jälkitavujen vokaalienväli-

Valokuva Matti Tuomisaari.

nen h tyypissä **mennähän tupahan**. Tätä tosin Parkanossa on tavattu vain piltäjän pohjoiskulmalla. Toinen nuorilta ja jo työikäisiltäkin hävinnyt piirre on monikon genetiivityyppi **nevaen, lehe-mäen, poikaen**. Tätä voi kuulla enää vain kaikkei vanhimmilta.

Miksi sitten näin käy, miksei puhekie-li pysy samanlaisena jatkuvasti? Syy on yksinkertainen, kun ajattelemme kaik-kia ihmisen toimintoja yleensäkin. Kie-lessäkin nimittäin on muoti, joka sen muuttumista säätelee. Aivan samalla tavalla, kuin meistä nyt näyttävät nau-rettavilta kymmenen vuotta sitten käy-tetyt vaatteet, vanhusten käyttämät sa-namuodot ja sanonnat saattavat kuu-lostaa meistä vanhanaikaisilta tai suo-rastaan huvittavilta. Ja kukapa nyt van-hanaikainen haluaisi olla. Myös jotkut vieraan murteen piirteet saattavat kuu-lostaa naurettavilta. Oudoista muodois-ta ei tarvitse monta kertaa huomauttaa niiden käyttäjälle, kun tämä jo — tietoi-sesti tai huomaamattaan — jättää ne puheestaan pois. Kielellisen muodin edelläkävijöitä ovat sellaiset seudut, jot-ka muutenkin ovat jollain tapaa johta-vassa asemassa. Näin on sangen ymmär-rettävää, että Helsingin seudulla käyte-tyt kielenpiirteet yleistyvät muuallakin maassa. Hyvinä välittäjinä toimivat tie-tysti televisio, radio, lehdistö ja kirjalli-suus.

Joukkoviestintä ei kuitenkaan yksin ole syyllinen murteen katoamiseen, sillä kielen historiaakin tunnetaan monia tapauksia, jolloin joku piirre on saanut väistyä uudistuksen tieltä. Esimerkiksi kelpaa hyvin edellä puheena ollut muu-tos **lähäletään-** ja **meidän** -tyyppisestä ääntämyksestä r:llisiin **lähärehtään-** ja

meirän- muotoihin. Mainitunlaatuinen l:llinen ääntämys on aikoinaan ollut käytössä koko satakuntalais-hämäläi-sellä murrealueella. Sittemmin Varsinais-Suomesta levinnyt r tuli jotenkin yleisesti hyväksytyksi, ja l:n käyttöä ru-vettiin pitämään lepertetelevänä ja lap-senkielisenä. ”Ällän lälättäjiä” alettiin sitten pilkata monilla loruilla. Ikaalisissa esimerkiksi hoettiin, että ”Ku males oli kolan eles veles, mä otin melan kolan solasta ja löin sillä malesta peehän”. Toinen hoku, jossa ällöttelijöitä pilkattiin oli tällainen: ”Älä velä, ei se pilä, se on veles mäläntyny”.

Nykyparkanolaisellekin tuo vanha hämäläisperäinen l-ääntämys on tuttu joistakin hokemista ja matkimisista. Jo-ku taksikuski on kuulemani mukaan sel-littänyt maksua kauhistellelle asiak-kaalleen, että siinä on olotuksesta, pilä-tyksestä ja vaihteella ajosta. Sisällisso-dan muistojaan kehuskelleen vaarin taas on kerrottu sanoneen: ”Ei siä palio sihilattu ja tähälätty, ku lalattiin ja lau-kastiin”.

Mutta vaikka l onkin ollut tuollainen tyypillinen kartettava ja maalaiseksi koettu murrepiirre, ei se kuitenkaan ole vielä kukaan kokonaan hävinnyt. Parka-nolainen saattaa esimerkiksi vieläkin **pulistella** mattoja. Saatetaanpa käyttää sellaista sanontaakin kuin terävä ku **ma-lon** (= madon eli käärmeen) kieli. Edel-leen Parkanossa elää vielä muutamia vanhuksia, jotka puhuvat ”ällä kah”.

Edellä jo viittasin siihen, että naiset ja miehet puhuvat eri tavoin. Ainahan on tiedetty, että tietyt päivittelyt tyyliin herraie tai jotkut huudahdukset ovat ol-

leet nimenomaan naisten käyttämiä, kun taas miehiseen puhetyyliin on kuu-lunut runsaampi kiroilu. Kuitenkin omassa tutkielmassani totesin, että miesten ja naisten kielellä on myös äneopillisia eroja. Edellä mainitsemani h:llinen inessiivityyppi **täh järveh** näyt-tää olevan selvästi miehinen murrepiir-re. Työikäisistä haastateltavistani nimit-täin miehet käyttivät tätä piirrettä 16 %:ssa kaikista tapauksista, kun taas naisilla vastaava prosenttiluku oli vain 0,8. Toinen selvästi miesten suosima ja naisten karttama piirre on h tyypissä **mennähän tupahan**. Pohjoisparkanolai-set työikäiset miehet käyttivät tätä piir-rettä keskimäärin 44,4 %:ssa kaikista mahdollisista tapauksista, mutta naisilla h:llisiä muotoja oli vain 1,6 %.

Näistä esimerkeistä näkee heti sen, et-tä murteen muuttumisessa naiset ovat johdossa, ja miehet puolestaan helpom-min säilyttävät kotimurteensa leimallisi-mmat piirteet. Syy tähän on vaikeampi löytää kuin nuorison kielen muuttumi-seen. Vai ovatko naiset vain yksinkertai-sesti turhamaisempia ja taipuvaisempia omaksumaan uusia muotivirtauksia? Siltä nyt näyttää — ainakin silloin kun kielestä on kysymys.

Kieli on osa ihmisen yhteiskunnallista toimintaa, ja näin se myös toimii sen eh-doilla. Maailma muuttuu koko ajan ja kieli sen mukana. Halusimmepa sitä tai emme. Tuskin vanhat kansanmurteem-me kuitenkaan kokonaan koskaan yhtenäistyvät. Suomi on sen verran laaja maa, että täällä varmasti aina eri maa-kuntien kieli jonkin verran poikkeaa toisestaan. Mutta kaikkein ahdasalai-simmat paikallisuudet ovat tuomittuja katoamaan. Sille emme mahda mitään. Kieli kun ei ole tila — se on prosessi.

REINO LEHTISALO

LADULLA

*Kaksitoista ihmistä ladulla,
yksitoista työntää,
pukkii ja lykkää.*

*Yhdellä menee lujaa;
hän oli kiilannut kärkeen.*

*Ihminen, neljänsadan suksilla,
koneen polkemalla ladulla,
kuudensadan ihomyötäisessä,
sadantuhannen obligatioissa,
kiroamassa huonoa luistoa.*

*Pelkään kalliita
nopeita
voitelua kaipaamattomia suksia.*

*Jos ne joku minulle
saisi myytyä,
lentäisin kaikilta karkuun.*

REINO LEHTISALO

ODOTTAESSA

*Onnellisia he,
jotka eivät koskaan väsy;
he pääsevät luvattuun maahan.*

*Sillä
joskus heidänkin on parempansa
kohdattava.*

REINO LEHTISALO

TÄMÄ PÄIVÄ

*Olutbaarien vessat,
maailma lopputuoksuissaan.*

*Nilkkoihin asti sitä jo
on.*

*Viikon kuluttua
ensimmäiset hukkuvat.*

Kotitienooni nimistöstä

Harvoin tulee kotitienoilla samoillesaan ajatelleeksi, millaista elämää maise-
ma on sykkinyt aiemmin. Iäkkäiden
kyläläisten kerronta saattaa kuitenkin
nostaa näkymiä menneisyyteen.

Yliskylän sepeleöity, kestopäällystetty
odottava suorahkaksi vetäisty maantie
alkaakin kierrellä talojen pihapiireihin
"raittien" kautta. Vanhat veräjät il-
maantuvat laidunten molemmin puolin
tielle. Perämoision, Vännin, Haka-
mäen, Hannuksen, Pärin, Härkinojan
ja Vänssilän veräjä sekä Yläisen sauna-
veräjä ja monia, monia muita on mat-
kaajan avattava. Luomien ja ojien yli
on kuljettava mm. Aronojan, Isonojan,
Honk'ojan ja Härkinojan siltaa myö-
ten. Tien "nyrkät" kohdat, ahteiksi ni-
metyt, tuovat matkantekoon vaihtelua.
Kylätie painuu välillä Vehkolaaksoon
kiiveten sitten ylös jyrkkää Aittoahdetta
ja jatkuen muutaman sadan metrin
päässä Ukunholmanahdeena. Vännin
Uku siinä ahteessa kohtasi lähtöhetken-

sä, minkä tapauksen muistona maini-
taan myös ympäröivä Ukunholma.

Kiemurtelevasta kylätiestä erkane-
syväraiteisia, nurmipeitteisiä kujia. Ki-
visenojankuja ja Räysänkuja lienevät
pisimpiä. Jälkimmäinen aidattiin "pin-
tooiralla" luultavasti vuonna 1895
Räysänviidan halki. Näin leppäsjärve-
läisten kulku asiolle Yliskylään ja Par-
kanon kirkolle helpottui. Räysänviita
oli nimensä mukaisesti ennen pelloksi
raivaamista rytekköistä kehoine latoi-
neen, mitä ei uskoisi nykyisin, kun Räy-
sänkuja kulkee halki heilimöivien vil-
japeltojen.

Kylän maaston korkeus luonnollisesti
on synnyttänyt nimen Yliskylä. Lähes
joka talon tienoolta avautuuakin sykäh-
dyttävä näköala Parkanonjärvelle, jota
myöden kulki pohjoiseen ikivanha vesi-
tie poiketen Kaupin kestikievaritaloon
Kolismaan kohdalla ja jatkuen sieltä
Myllylahden kautta Saunasaaren vierit-
se kohti Korvensuuta. Talvitien suunta

oli sama vielä muutama vuosikymmen
sitten.

Taloja ympäröivät pellot kertovat rai-
vaajistaan ja viljelijöistään. Nimet tari-
noivat myös peltöjen koosta, sijainnis-
ta, laadusta ja joskus peltokuvion muo-
dostakin kuten Kuunpuolikas. Isomoi-
sio laskeutuu kohti Parkanojärveä vilja
ilta-auringossa välkähdellen. Lähistöllä
vihannoi Kesterikki, lypsylaidun. Viime
vuosisadalla se oli viinankeittopaikka.
Ruotusotamiehen viljelemä Ruotimoi-
sio jää tien vierelle, samoin hänen asu-
mansa Heiskan aitta. Kurusta kylään
muuttanut Hiitin isäntä nimesi Kurun-
peräksi kauimpana talosta olleet viljel-
mänsä. Etäämmällä sijaitsevat myös
Kantomoisio, Perämoisio, Sepänholma
ja Ukunholma. Kettuvainio herättää
mielenkiintoa metsästystä harrastavissa,
siellä kun vielä vuosisadanvaihteessa
pyydettiin kettuja "ketunkävyillä".

Peltojen ojitus osaltaan muovasi mai-
semaa ja lisäsi kylän nimistöä. Syntyi

Vehkolamminluoma, Hirsisillanojanne, Hohk'oja ja Härkinaja.

Kraakulan ja Vanhan Runsaan mäelä — nykyisen koulun pihapiirissä — kiirivät ennenkin iloiset äänet piirileikkipaikalta, missä nuorisot "kävi kiltastosta pitämässä". Kesäiltoina kokoonnuttiin kisailemaan myös Vuorelan Lehminmäkeen ja Hannuksenmäkeen, jossa poltettiin juhannuskokkoakin.

KARJANHOITOON LIITTYVÄÄ NIMISTÖÄ LÖYTYY RUNSAASTI

Varppeelle, kylän yhteiselle laidunmaalle karja vietiin Päästöveräjästä. Upottavien lettojen ja rotkojen yli tehtiin kapulasiltoja, jollainen oli Torasillannevan yli rakennettu noin viisikymmentä metriä pitkä Torasiltakin sekä Haisusilta ja Hirsisilta. Torasillan lähellä Torasillanmäellä huhuili lehmiä illalla. Tuolloin saatettiin joskus havaita, että jokin lehmä oli lypsetty jo laitumella salaa. Näin syntyi toraa. Muitakin syitä ilmeni: "... josta sisset tappelivat ennen... karjaansa ... siitä, että kellä on koreempaa karjaa ja, ja eikä toi, joka kuallu on sinne, ku... ku sinne rapakkoon oli kuallul lehmä ja lampaita ja semmosia vuositaitin kymmenien vuosien aikana, nis siinä tuli riita sitte, että toi on sinun ja toi on minun, että jokahinen elävän mialuummin otti, sen joka oli elos, ... no siä paremmin vaimoväki riiteli siä Torasillan alueella." Haisusillan luona kerrotaan Runsaan suuren sonnin uponneen suohon, josta se löydettiin liian myöhään. Hirsisillan jyhkeä rakennusmateriaali on jättänyt sille nimen.

Tervaa kylässä on poltettu useamassakin paikassa, mutta vain Tervahautamäki on säilyttänyt nimessään tästä muiston. Samoin päreitä tehtiin monella taholla. Kolkatan myllyn ääni kertoi päreitä lentelevän vinhaa vauhtia.

Kulttuurinimien lisäksi luontonimillä on omaa sanottavaa maiseman muodosta ja jopa seudun historiasta. Äpätti ei ole milloinkaan ollut turvallinen uintipaikka lapsille, vaikka se onkin jatkuvasti ollut käytössä. Muutama vuosi sitten tämän nykyisin kylän yhteisen uimarannan lähistöllä tapahtui maan vajominen, jolloin järvenpohjaan painui myös Isonmoisionlähde. Moniin taloihin siitä oli kuivina kausina haettu vesi. Tärkeä kylälle on ollut myös Isonojan lähde.

Paimenia varotettiin Nälkähälmeestä. Sinne menehtyi 1860-luvun nälkävuosina kymmenkunta yläkyläläistä, jotka olivat lähteneet hiihtelemään kohti Tamperetta leivän toivossa.

Karja eksyi joskus kauas saloille, sillä "lehmät menee sianojen perässä". Siksi sitä huhuili myös kylän laidalla kohoavalta Huutajanvuorelta: "Hoi, kotio, hoi!"

Hannuksenmäkeen liittyy tärkeä muistitieto. Sieltä ajettiin nimittäin hevosilla talvitietä Korvenahteeseen ja siitä Kuttikalliolle suuri määrä kiviä kello-tapulin ja myöhemmin hautausmaan ai-

dan tekoa varten. "Hannuksenmäki, joka kaikille on täyrestä tuttu siltä ajalta jo, kun Parkanon kirkkoa ja tapulia on rakennettu. Siitä on suuri kivimäärä, ei suurin, mutta suuri kivimäärä veretty sinne kirkonkylään tapulin rakentamista varten. Myöhemmäs vaihees ku hautausmaan ympäri tehtiin aita, nih Hannuksenmäjestä verätettiin kivet kirkollisev veroäyrim mukaan."

Uusi-, Vanha-, Hiukka- ja Uunihuhta odottelevat marjastajia ja sienestäjiä, jotka saattavat tarpoa aina Kirkkosaloon asti ihailemaan siellä kohoavaa kirkkomaisen uhkeaa kiveä. Kaukana metsillä samoileva tapaa myös jääkauden suurenmoisia muistomerkkejä: jylhän Kellarikankaan ja sen jatkeen Pirttikankaan. Sinne kerrotaan kyläläisten kätkeytyneen isonvihan kauhuksen aikana, onpa siellä kuulemma joku pakoillut sotaväenottoa vielä tämän vuosisadan alkupuolellakin.

Vatavesi oli ennen kalarikas järvi, onhan se saanut nimensäkin heitonuotasta, "... jota seläs viätiin...". "Se vaam maaltapäin heitettiin... tämmösillä seipäillä tuikittiin kauvaksi sinne... mentiin kurkkuja myärev veteen, tavallisesti vaimoväki kanto kaulasansa — kun ne on ollu semmosia persompia, vaimoväki, että tarvittis olla helemiä kaulassa — ni nin ne kanto vittaköysyä kaulasansa, jotka sitte jäi rannalle toinen pää vittaköysistä, joista sitte kiskottiin." Karhujärven maaston jyhkeys lienee miellyttänyt muinoin metsän ruhtinasta niin, että se jätti nimensä muistoksi tuolle tummavetiselle järvelle.

KYLÄN IHMISIÄ NIMINEEN

Kylään ovat tuoneet lisäväriä erikoiset ihmistyytit, joista monet ovat jääneet elämään köllinimin varustettuina ikäihmisten muistissa. Niinpä näilläkin kujilla saattoi vastaan astella Kasoorin Kaapo tai Kreeta, jotka suuren talonsa menetettyään joutuivat kiertolaisiksi. Kaapo lähti synnyinseuduilleen Ruoveden puoleen, mutta Kreetaa esti ylpeys palaamasta. Hän jäi loppuiäkseen tänne, sillä Yliskylän ruotu huolehti omista puutteenalaisista asukkaistaan. Eräs heistä oli Joulupua-Alppu, joka kierteli vain joulun ja juhannuksen edellä, kun taloissa oli teurastettu ja muutenkin tehty juhla- ja valmisteluja. Siksi häntä "...joka paikas sanotti Joulupua-Alapuks..." "...kiärti niillä annoksillansa... se oli kova puheleen." Tuumailtiin: "Kyllä sinä nyj jo toiset on osapuileek käynym mutta Joulupua-Alappua ei ov viä." Hän saikin taloista aina runsaat antimet, niin että tuli väliajat niillä toimeen. Puolisokin Joulupua-Alpulla oli ollut, ja vihkimistilaisuudesta kerroillaan vieläkin. "Kivimakasiinin tykönä siinä oli semmnen lava, josta vihiittiin... härin tullee ku ei kirkkoon sillom menty." Kun kirkkoherra Lönnmark ojensi sormuksen morsiamelle, laushti Alppu sitä sormeensa pistäessään: "Ahalaslantä tuppaa oleen." Sananparreksi jäi: "On ahalaslantä kuj Joulupua-Alapun sormus."

Poikkeuksellisen taitavat ja kyvykkäät henkilöt säilyvät aina mielessä. Kraatari-Jussi oli paitsi etevä räätäli, myös tavallista notkeampi mies. Ei riittänyt, että hän istui pöydällä risti-istunnassa muiden mestareiden tapaan, vaan heti taloon tultuaan hän laski sakset käsiistään ja tuijotti kattoon kuivatushirttä kohti kurluttaen: "Ku,ku-ku-ku-ku." Kuin kukko äännellen hän vauhdilla hyppäsi hirrelle. Samoin hän teki joka talossa. Erikoinen pohdiskelija oli Vuorelan Iisakki. Hän oli ollut miehuutensa tuomarin kirjuriina, "kriivarina", mutta myöhemmin vuosina hän teki muistiinpanojansa tienvarren kiviin. Olipa eräskin — nyt pellon alle jäänyt — kivi nimetty Almanakkakallioksi. Tämä hurskaaksi tunnettu mies merkitsi siihen rasteja jokapyhäisillä kirkkomatkoillaan.

Yliluonnollisiakin kykyjä löytyi kylästä. Ruusilan Hilma kertoo tarina, että hän sammutti rintamaidolla metsäpalon.

Ovelia veijareitakin kylässä asusti. Kerran Porin "plankkureisussa" katosi majapaikasta viljasäkkejä, joiden häviäminen yhdistettiin Luikotus-Jaaniin: "Se ei sopinus sittem muita ollak ku se Luikotus-Jaani." Lopun ikänsä sai mies pitää lisänimen tapauksen muistona. Räikkä-Pöörni "teki huvitusleikkiä" alle 20-vuotiaana puukkoineen ja iski siinä touhussa polveensa. Koko ikänsä hän joutui kantamaan polvivammaa. Hän valmisti itse puujalan, joka olikin niin mainio, että hän voitti juoksukilpailut. "...pallonlyänniski... se olik kovempia virkamiähiä." Kaukana leikistä olivat kuitenkin eräät Räikkä-Pöörnin tempaukset. Kerrankin hän vei erään talon hevoslaitumelle monta läjää rukiita ja lasinsiruja. Onneksi tapaus huomattiin ennen vahinkojen syntymistä.

Pulju-Taavetti oli hevoskauppias, jonka puuhut eivät aina olleet kaikkien mieleen. Kerrankin hän oli saanut tehtäväkseen myydä toisen miehen viallisen hevosen markkinoilla. Kun matka oli tehty, lähti hevosen entinen omistaja perimään rahojaan. Pulju-Taavetti "...hairas seinältä semmosev vanhanai-kaisem puupuntarin ja pisti lakkinsa sen noukkaaj ja kysy: 'Paljonkos se asia ny oikeem painaa?' Niij Julle jäi pennit siitäh hevosesta."

Oli eräs kyläläinen — aviopuolisonsa Pulju-Taavetin täydellinen vastakohta — nimittäin Lepo-Rikiina, jonka kaltaisia jouluvieraita soisi vieläkin koteihin poikkeavan. Hän oli aiemmin mainitun Vuorelan Iisakin sisar, joka kulki taloissa hieromassa. Kertokoon muuan muistelijä lopuksi Hän "...oli täyrestä... oli tosiuskovainen... aina kus se kotionikit tuli hiaroon, se aina piti aamurukoukset... se puheli niir rauhallisesti... se oli niir rauhallisesti, sen oikeek kohta tunsi, että tuolla oh hyvyys takana, tuolla ihmisellä. Se oli aina joka paikas sama malli, että se siitäj Jumalasta puhu."

lyhennysote

Pöytäkirja kahtena sunnuntai:
na kuulutetussa Parkanon kunnan
väliaikaisessa kuntakokouksessa
Päivälässä helmikuun 1 päivänä 1915.

88.

Olettiin kysymys poliisikoiran hankkimises:
ta kuntaan. Tästä oltiin hyvin erimielisiä. Lopuk-
si päätettiin että ostetaan poliisikoira täysin opetet-
tu noin 300 markkaa maksava. Koiran tilaa ja
hankkii nimismies A. K. Karpainen ensitilassa. Kun-
nimismies A. K. Karpainen oli itse saapurilla suostui
hän lättämään ja hoitamaan ^{koiran} sillä palkkiolla
~~mitä hän koiran käyttäisi rekokunnissaan~~

Koiran hankemisesta maksetaan välttämättö-
mät kulut.

Poliisikoiran ostamisesta johtuvat kulut koi-
ran hinta y. m. maksetaan koiraverokassasta.

Luettiin, tarkastettiin ja allekirjoitettiin j. m. e.
Paikka ja aika samat kuin edellä.
Kuntakokouksen puolesta:

Matti Lipilä.	Joan Mannen.
A. Tuomioja.	A. Virranhaara.
Aarne Salonen.	Johan Talonen.
K. J. Lahtonen.	E. W. Mähkö.
Lyhennysotteen oikeaksi todistaa:	J. V. Heinonen.
	Joan Mannen
	Kuntakok. puolesta.

Arvid Adolf Virranhaara ja Kana

Lehden puolesta esitetystä vaatimuksesta olen laatinut mahdollisimman suppean kertomuksen jäljempänä mainitusta Arvid Virranhaarasta, koska lehden tila ei salli pitempää. On jätettävä tutkimatta ja kirjoittamatta varmaan sellaistaikin, mikä saattaisi olla mainitsemisen arvoista. Aioinkin luopua hankkeesta siksi, että hyvää en voi saada aikaan ja huonoa en kehtaa kirjoittaa. Mutta kirjoitetaan jotakin!

Ensimmäisessä maakirjassa v. 1640 mainitaan Parkanossa 9 taloa, joista Kana oli yksi ja ainoa nykyisessä keskustassa. 1500-luvulla talon haltijain sanotaan olleen Karhunimisä. 1660-luvulta alkaen tila on ollut saman suvun hallussa Sven Martinpojasta alkaen eli vuodesta 1621, mikä näkyy talolle annettusta sukuviiristäkin.

Arvid Virranhaaran, silloin Strömgren, äiti Aleksandra Efraimintytär oli 11:s ja A. Virranhaara 12:s isäntä 1891—1945.

Isossajaossa Kanasta erotettiin Visuri ja Kivelä -nimiset tilat ja viime vuosisadan alussa muodostettiin kaksi suurta torppaa, Käenmäki ja Raiskio, joiden luonne isonjaon jälkeen oli Kruununtalo. Aluksi ei itsenäisempää asemaa liene haluttu verotuksen pelosta.

A. Virranhaaran isä K. Strömgren lahjoitti kunnalle 75 aarin tontin kansakoulua varten, millä tontilla on edelleen vanha kaupungintalo.

Kanan ½ manttaalin taloksi sanotusta ei vuosikymmeniin erotettu kuin muutamia tontteja, mutta sodan jälkeen maanlunastustoimin, siihen aikaan jo lasten kesken jaetuista alueista, muodostettiin ns. asuntotiloja ja suurehko yhteislaidun. Tästä alueesta sai omistaja mittattoman korvauksen, kun sitä verrattiin alueen viereen pystytettyyn ladon kustannuksiin.

Pääosa Kanasta jäi A. Virranhaaran pojalle Reino Virranhaaralle, vanhemman veljenkin kuitenkin saatua useita hehtaareja peltoa ja n. 50 ha metsämaata. Tyttäretkin saivat pieniä alueita hekin. Rakennukset jäivät tietenkin päätilalle.

Arvid ja Mandi Virranhaara.

Kanasta ei tässä yhteydessä enempää.

Strömgren-nimen "suomentamisen" Virranhaaraksi lienee saanut aikaan vuosisadan vaihteessa vallinnut suomalaistamisharrastus.

Mentyään naimisiin A. Virranhaaran äiti Aleksandra Strömgren asui Ikaalisissa, mutta muutti miehensä kuoltua taloonsa, Kanalle, Parkanoon. A. V. oli avioliiton ainoa lapsi. Hän kävi kansakoulun Ikaalisissa ja aloitti sen jälkeen opiskelun Porin Lyseossa, mutta se keskeytyi koti-ikävän takia.

Talo tarvitsikin nuoren (n. 19 v.) tarttumista ohjiin, vaikka äiti vielä elikin.

Jo varhain alkanut ja sittemmin kauan kestänyt tuttavuus ja ystävyyks Ikaalisten piirin eläinlääkäriin K. O. Eräsen kanssa lienee suuresti vaikuttanut isännän kiinnostumiseen erityisesti kotieläimiin, niiden hoitoon ja erityisesti eläinten sairauksien parantamiseen. Eläinlääkäri piti vastaanottonsa Kanalla ja oli muutenkin talossa usein käynyt vieras. Häneltä isäntäkin sai runsaasti tietoja eläinten sairauksista, niiden parantamisesta, lääkkeitä ja lääkitsemisistä. Ja niin hyvin hän tähän tehtävään innostui ja perehtyi, että Kanalla alkoi käydä runsaasti ympäristön karjanomistajia saamassa apua eläimille, ohjeita ja neuvoja kysymässä. Olipa eläinlääkäri hänelle soittaneille kehottanut

Kanan talo.

heitä kääntymään A. Virranhaaran puoleen avun saamiseksi. Eikä sillä hyvä. Isännän oli myös käytävä taloissa eläinten sairaustapausten takia. Huvittavana tapauksena mainittakoon, että kun tämä parkanolainen "eläinlääkäri" oli tilannut auton etäällä olevaan taloon mennessään, hän oli esittänyt, että talo maksaisi autokyydin, jolloin isäntä oli suuttunut. Palkkiota Virranhaara ei toiminnastaan pyytänyt. Hänellä oli myös omasta takaa eräitä lääkkeitä varastossaan tarvittaessa heti käytettävissä.

Pikku välipalana mainittakoon, että kun eläinlääkäri Eränen oli tupakkamies ja tupakoidessaan vais-tomaisesti pisti tikkulaatikon taskuunsa, isäntä hankki ison tikkurashian, jolloin eläinlääkäri oli tokaisut: Luuletko, että Sinulta tikkuja varastan?

Kaikesta huolimatta tuttavuus ja ystävyys oli läheinen ja pitkäaikainen.

Ennen I maailmansotaa Parkanon kautta pohjoiseen liikkuneet venäläiset sotilasryhmät pysähtyivät Parkanossakin. Kun venäläiset olivat ajaneet hevosensa navetan vinnille johtanutta siltaa pitkin syömään valmiista heinävarastosta, niin että oli pelättävä, että välikatto voi pettää, niin seuraavaa kertaa silmällä pitäen isäntä sulki vintin oven lujasti, niin, ettei sinne voinut ajaa suoraan.

Venäläisten upseerien kerrotaan olleen niin vaativia, että nenäliinan avulla tutkittiin, oliko hevosten ka-

viot riittävän puhtaat.

Viime sotien aikana myös Kanala oli sijoitettuina sotavankeja. Kun vangin takissa piti olla vangin tunnuksena V, ei vankia ollut päästetty elokuviin, jolloin hän surkein mielin palasi takaisin. Tällöin isäntä riisui takkinsa ja antoi vangille ja kehotti yrittämään uudelleen. Mies yritti ja pääsi.

Virranhaara oli ns. kirkonisäntänä vuosina 1916—1945 eli kuolemaansa saakka eli lähes 30 vuotta. Silloin kirkonisännän tehtävänä oli hoitaa seurakunnan rahataloutta, kirjoittaa itse tai kirjoituttaa lapsiltaan, kuten A. V. teki, veroliput, kerätä lipuilla seurakunnan verot kotonaan. Siksi veronkoonnin aikaan talossa oli kova trafiikki. Myös kirkkokolehteja kirkonisäntä kokosi, ja jos joku viivytteli, kerääjä jäi hiukan odottamaan. Palkka oli erittäin pieni, arviolta suunnilleen vuosipalkka oli sama kuin kirkkoherran kuukauspalkka.

Muutenkin Kanan talo oli ennen kuin majatalo. Väkeä tuli ja meni miltei kaiken päivää. Ei ollut outoa, että isäntä kysäisi emännältä, onko sun pannussas kahvia, mihin emäntä saattoi leikkisästi vastata ranskaksi: a la carte kaiken päivää. Kirkkoherra poikkesi usein, samoin lähellä olevat lääkäritkin harva se ilta.

Virranhaara ei pelännyt vihaista-kaan eläintä. Esimerkkinä tästä mainittakoon, että kun irti päässyt sonni ajoi takaa karjanhoitajaa, joka juoksi päin taloa, isäntä hyppäsi avoimesta ikkunasta sonnin selkään, mistä sonni säikähti niin, että

lähti karkuun ja tyttö pelastui.

Ei muuten ihme, että näin erikoisesta nimestä jotkut laskivat leikkiäkin. Niinpä Ylöjärvellä sukulaismatkalla oltaessa toiset pojat sanoivat isäntää kanaksi, mistä tämä loukkaantui ja lähti tielle ja hyppäsi aidanpäälle. Pojat: kas, kana on hypännyt orrelle.

Vaikka talossa pidettiin suurehko joukko hevosia, ehkä 6—8, hankittiin ensimmäinen traktori v. 1928. Jo aikaisemmin oli hankittu niittokone, minkä nähtyään Kanan pitkäaikainen työmies Joeli oli sanonut: vie Turpeuteen, millä hän tarcoitti joessa olevaa lampea. Ei Joeli heti uskonut taajan heinä katkenneenkaan, kun se pysyi miltei pystyssä, vaikka oli poikki.

Moniin kodin ulkopuolisiin asioihin seurakunnan lisäksi Virranhaara osallistui vuosien kuluessa. Sellaisina mainittakoon Suomalaisen seuran ja palovakuutusyhdistyksen toiminta, suojeluskunnan esikunta, säästöpankin hallitus, jonka puheenjohtajanakin hän oli lyhyen ajan.

Virranhaaran äidistä Aleksandra Strömgrenistä mainittakoon vielä, että hän oli jämerä talon emäntä. Talonväelle hän piti aamuhartauden, majoitti taloon eri puolilta lauantaisin jalkaisin kirkkomatkalle tulleita paikkakuntalaisia jne.

Vieraanvaraiseksi oli tottunut Virranhaaran puolisokin, Amanda Virranhaara, jonka leipomukset usein menivät saman tien jakoon tarvitseville. Uutta leivottiin sen mukaan, että omaankin käyttöön jäi.

REINO LEHTISALO

PILVET

*Näet edessäsi pimeän maailman;
olet tietoinen;
Silmälääkärit ovat voimattomia,
terävinkään veitsi,
kirkkainkaan valo ei ole
sinulle pelastus.*

*Sillä,
silmäsi näkevät
mustat pilvet.*

*Aistisi ovat herkät;
Nytkin on joku
lähdössä kalaan;
Säkipimeässä.*

REINO LEHTISALO

HUOMISEEN...

*Olen matkalla hämärään,
alkavan keski-ään
terävällä askeleella.*

*Eilen kuljin valon läpi,
se elää mielessäni huomiseen.*

*Hämärä on minuun tarttunut,
kaiken aikaa se sulkee
portteja edessäni.*

REINO LEHTISALO

JOS...

*Jos kaikki maailman ihmiset
paperille tuskansa kirjoittaisivat,
me näkisimme toistemme luo
puuttomassa maailmassa;
eroosioon hukkuisimme.
Vain sokeus meidät pitää pystyssä.*

Muistiin merkinnyt metsäteknikko
I.V. Viitaniemi (* 1893 † 1968)

SANONTOJA JA USKOMUKSIA POHJOIS- SATAKUNNASSA

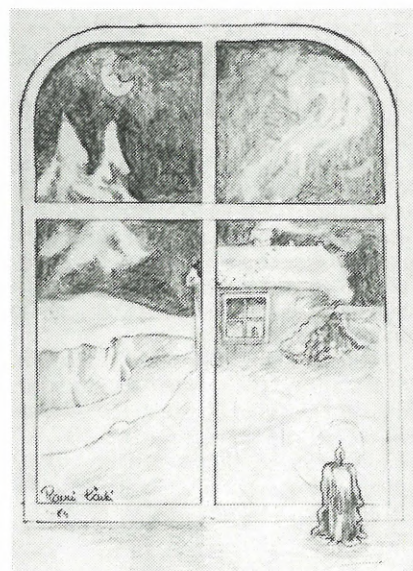
En minä kares oo, mutta semmonen minä oon etten soisi toisella mitään olevan. Sanoi Someron Anssu Parkanossa.

Olisi se auto mahtava kulkuneuvo jos sillä pääsisi omin avuin mäen päälle. Sanoi Viitakosken Joonas kun viisi miestä lykkäsi autoa Parkanon Kirkonkylän Viinikan ahteen päälle. Ja auto oli vielä niin vähävoimainen ettei sillä päässyt ison mäen päälle v:1905.

Kyllä lähtee jos ei pää irtoa. Sanoi Peltolan Arvi kun miehet päivittelivät että millä lehmä joka oli painunut vetelään suohon saadaan pois. Menkää pois tieltä sanoi Arvi vielä ja veti lehmän sarvista kuivalle kankaalle. Peltolan Arvi oli kuuluisa isosta koostaan ja valtavista voimistaan. Muuten hän oli luonteeltaan rauhallisuuden perikuva.

Oli hyvä ettei kukaan nähnyt. Sanoi Parkanon Parooni Viitaniemessä kun Freedrik Viitaniemelle hävisi sylipainissa ja kellahti lattialle pitkäkseen.

Maailman loppu tulee kun päätömät hevoset kulkee ja syöksee tulta ja savua. Sanoi Parkanon Kuivasjärvellä Karilan muori kun ensikerran auton näki 1905.

Niitä jyviä...

Vapaussodan jälkeen kevät ja alkuke-sä 1918 olivat menneet kohtalaisen hy-vin maanviljelijöillä, vaikkakin elintar-vikelautakunnan toimesta oli sodan ta-kia takavarikoitu niin perusteellisesti viljaa, että eläminen taloissakin vaikeu-tui. Säästään vilja ja rehu kuitenkin riit-tivät useissa talouksissa, mutta monissa paikoissa poikkeusoloista selviäminen edellytti erityisjärjestelyjä ja hankinto-ja. Niillä ei ollut hätäpäiviä, jotka olivat onnistuneet tekemään viljakätköjä. Hy-vissä ajojen ennen syyskylvöjä piti ke-sällä ryhtyä hommaamaan siemenvil-jaa. Sitä kerrottiin saatavan elintarvike-lautakunnan kautta. Siitä asiasta oli keskusteltu jo pitkien alkukesää. Sellai-nen puutteellinen tilanne oli Juho Kre-kosenkin talossa. — Näin siinä perhe-kunnassa juttu luisti eräänä kesäisenä il-tapuhteena.

— Meinaan käyrä siälä elintarvike-lautakunnas täs jonaki päivänä hake-mas sen jyvien ostoluvan. Ehkä jo huo-misis ehn sen käymisen teherä, lausui Juho.

— Mene vaan! Mutta lähäre jo ajois sitte aamulla! Sinä ku ot niin kovin hi-ras niis hankkeissas, vastasi Lyyti-emäntä siihen.

— Älä ny taas ala pälapättää! Onhan nuo hommat täs tullu teheryksi. Tiätysti sun kanssas. Enhän minä niitä yksinäni. Ja on noista lapsistaki ollu siinä apua, haasteli Juho.

— Kyllä onki täs ollu noita harmeja-ki. On täytyny kattoo, mihkä minki rip-peen pistäsi, että riittäis syksyyn jotenki. Noi kevätilijat näyttää kyllä menesty-vän, niin että jos ilimoja riittää, niin ta-laven yli päästään mukavasti. Näyttää tuota karianrehuaki koostuvan. Tulis-pa vaan loppukesästäki erullinen. Ja syksyn kas pitäis olla sopeva korijuuta ajatellen.

— Ottivat niin tarkoin vilijat laareista sinne elintarvikelahtakuntaan, että oi-keen. Mutta kyllä täs sentään on päri-jätty. Kiitos siitä Jumalalle! Ja lapsetki on ollu terveinä ja saatu ne pirettyä vaatteissaki. Näin kesällä se onki hele-pompaa, ku saavat kirmata paljasjaloin tualla ulukonaki. Ei o tarvinnu pettuun-kaa turvaa ottaa, niinku mones paikas on pitäny teherä. — Ehkä vuaren päästä kaikki kohentuu, ku päästään rukiin-leikkuun jälkehen riihelle ja tekeen sitte myllymatkoja.

Näin pitkään Juho jutteli aviosiipal-leen illansuussa. Muuten tuo Juho oli hidas liikkeissään ja vähäpuheinen var-sinkin vieraampien ihmisten parissa.

— Eikös se elintarvikelahtakunnan toimisto avata jo kahareksalta aamulla? kuului Lyytin vastaus. Jos lähtisit jo kuurelta aamulla, niin pääsisit siältä ajois poisiki, jatkoi hän vielä.

— Niin minä olen itteki ajatellu, Juho virkkoi. Otan tuan Virma-ruunan. Se on nopsa kulukeen. Poiat saa sillä aikaa hoitaa muut hevoset täälä, pohjusteli Juho matkaansa.

Ja niin sitten aamulla Juho lähti mat-kaan suunnitelman mukaan. Vaikka taival kirkolle oli vain nahti kymmenen kilometriä, niin aikaa varattiin silti näin reilusti.

Siinä linjaalirattailla ajellen piippu suupielessään ja maailman asioita miet-tien Juho teki tärkeätä matkaansa. Kat-seli ja ihaili samalla kauniita maisemia. Monessa huushollissa oltiin jo taloustöi-den kimpussa. Jossakin valmisteltiin lypsyhommia ja toisaalla oltiin kääntä-mässä kesantomaita. Aurinko helotti jo lämpimästi tyvenessä aamussa.

— Huamenta! Mihkä se Juho näin ai-kasi? huudahti matkareitin varrella asu-va Mehton Julle.

— Huamenta vaan! No, on vähä asi-aa tonne kirkolle. Sinne minä täs, vasta-si Juho.

Matkan jatkuessa tapaili Juho kylän-sä tuttuja melkeinpä joka talon piha-maalla. Kraatari-Kallekin liikkui jo asuntonsa läheisyydessä.

— Huamenta! On komee ilima, Kalle huudahti.

— Huamenta vaan! Niin on koree sää, että vallan, kuului Juhon vastaus.

Yhäti Juho kohtasi pihamaillaan ja pelloillaan olevia tuttujaan ja vaihtoi muutaman harvan sanan heidän kans-saan. Olipa joitakin kulkijoita tien pääl-läkin. Kuka oli kalaan menossa, kuka metsätöihin. Joitakin pikkupoikia ja plikkasia oli kuljettamassa lehmiä met-sälaitumille.

Peltoaukeiden vaihdella metsätai-paleitten kanssa ja mäkien ja tasaisten vuorotellussa sekä suorien ja mutkaisten tienpätkien tuodessa vaihtelua matkaa-jan maisemanäkymiin taittui hevoskyyti mieluisti ja onnellisesti runsaan tun-nin kestätyään. Olisi Juho voinut nope-amminkin ajella, mutta hän ei erikoi-semmin kiirehtinyt. Säästi hevostaan, pysäyttelikin toisinaan tuttuja tavates-saan.

Matkan päätepisteessä Päivölän pi-hassa Juho kiinnitti Virmansa kuusien varjostamaan paikkaan hevospuomiin. Laittoi sille heiniä eteen ja nouti vielä mukanaan kuljettamallaan ämpärillä lä-heisestä kaivosta vettä hevoselleen juo-tavaksi. Sitten hän puristeli pölyjä ja heinävaristeita vaatteistaan ja kohen-teli samalla yön varassa riippuvia hou-sujaan. Nyt sopikin mennä varjoiseen paikkaan kivelle istumaan ja poltta-maan piipullisen kessuja.

Plakkarikellostaan ajan tarkistettu-aan Juho käveli varttia vaille kahdeksan toimiston oven lähelle odottelemaan si-sälle pääsyä. Ensimmäsenä hän sitten si-nä aamuna astuikin asioimaan elintar-vikelautakuntaan. Mutta heti hänen pe-rässään sipsutteli muuan naisasiakas paikalle.

Kyllä Juho hänet tunsu ja siksi arkaili-kin aloittaa asiansa hoitamista sivullisen kuullen. Ajatteli vain, mitä tuollakin täällä tehdään, ja antoi hänen mennä edellensä. Samalla tuli muitakin asiak-kaita sisään. Heissä oli sekä tuttuja että outoja. Juhoa harmitti moinen ruuhka. Hän katsoi parhaaksi istuutua ovipieles-sä olevalle tuolille. Hikikin siinä tuppasi tulemaan. Mitä kummaa nuo kaikki täältä hakevat? Juho arveli monen heis-tä olevan viljojen ja muidenkin elintar-vikkeiden osalta hyvässä asemassa. Ja mitä ne minusta ajattelevat?

Juhoa puistatti ja hiotti. Tulipa hä-peäntunnekin voimakkaana esiin. Juho päätti mennä ulos vilvoittelemaan ja sa-malla huoltamaan hevostaan. Olikin tarpeen käydä Virman luona. Oli sotke-nut suitset jalkoihinsa. — Näkyi jatku-vasti lappavan kävijöitä sisään toimis-toon koko ajan.

Kotvan kuluttua Juhokin palasi ta-kaisin sinne. Asiakkaita tuli ja meni. Tuolin vapauduttua hän pääsi taas istu-maan. Katsahti kelloaankin. Ka, onpas jo paljon, hän havahtui. Nyt, kun tuo yksi ainoa miesasiakas lähtee, niin sitten minä ryntään, kiersi hänen aivoissaan. Mutta ei se onnistunut alkuunkaan. Pa-lattuaan toimistoon takaisin hän totesi tilanteen jatkuvan siellä samanlaisena edelleen. Juhoa hävetti ja pelotti. — Mitä tuokin äskeinen mies tuijotti mi-nua niin kummasti?

Juho taisi jo torkahtaakin tuolilla is-tuessaan lakki kourassaan. Hän hätkäh-ti kuultuaan jossakin vaiheessa mainit-tavan nimeään. Tottapahan nuo virkai-lijat hänet tunsivat, isäntämiehen.

— Mitä Krekosella on asiaa? muuan virkailija kysyi. Kello on jo pian viisi ja tämä toimisto suljetaan, virkailija jat-koi.

Huomattuaan olevansa ainoana asi-akkaana toimistossa vastasi Juho tuolil-ta käsin arkailien ja ääni värisen:

— Saisinkos minäki niitä jyviä?

— Kyllä vain! Kuinka paljon niitä pi-täisi olla? Olette ollutkin täällä aamusta pitäen.

— Niin, olenhan minä, vastasi Juho lakkiaan pyöritellen.

Saatuaan pyytämälleen määrälle os-toluvan Juho oli valmis ajelemaan ko-tiinsa rankan päivätyön jälkeen.

Parkanon Nuorisoseuran Kalevan Nuoret

Parkanon Nuorisoseuran nuorimpien joukko on melkoinen. Yhteen paikkaan koottuna he muodostavat aikamoisen, iloisen lintuparven. Kaiken kaikkiaan parisataa lasta ja nuorta kuuluu tähän joukkoon, josta tanhuajia on noin sata-seitsemänkymmentä ja kolmisenkymmentä teatterilaista.

TANSSIJAT

Kansantanssijoita ohjaa Martta Rantala ja hänen avukseen on koulutettu apulaisia nuorista tanhuajistamme. Nuoret tanhuajat ovat osallistuneet vuosittain kilpailuihin eri puolilla Satakuntaa sekä mm. Pispalan Sottiisiin, jossa menestystä on ollut aina voittoihin asti. Erityistä huomiota nuorissa tanhuajissamme ansaitsee se, että mukana on sekä tyttöjä että poikia. Useilla paikkakunnilla kun ongelmana on tanhujen tyttövoittoisuus. Varmasti poikia innostaa seuramme mestariyhmän esimerkki.

Tanhuajat ovat osallistuneet useisiin paikkakunnallamme pidettyihin tilaisuuksiin ja näin saaneet niin tarpeellisia esiintymisiä harjoittelun lomaan. Tänä vuonna järjestettiin helmikuussa tanhuiltama, jossa kaikki tanhuajat olivat mukana pienimmästä suurimpaan. Keväällä osallistuttiin myös äitiäpäiville Lapinnevalla ja jokavuotinen Sata-Häme Soi juhla oli vuorossa kesäkuussa. Parkanon Päivillä sai yleisö myös nähdä kansantanssia Kalevan Nuorten esittämänä. Kevätpuolen ohjelmaan kuului käynti Kunnalliskodilla, jonne vietiin tuulahdus nuorten iloista tanssia.

TEATTERIKERHOT

Kerhomme aloitti vasta vuosi sitten, joten toiminta on vielä osittain hakemassa muotoaan. Ohjaajina ovat Salme Törmä ja Elisa Niemi. Viime kaudella saimme sentään jo harjoitettua muutamia esityksiä

Martta Rantalalta tanhuajat ovat saaneet monet neuvot.

kuntoon ja näin pääsimme esiintymään omaan tanhuiltamaan helmikuussa. Kerholaiset saivat kutsun myös muutamaan paikkakuntamme yleisöjuhlaan esiintymään, joka

on omiaan kannustamaan pieniä esiintyjiä eteenpäin. Kevääksi saatiin valmiiksi oma näytelmä, joka esitettiin kerholaisten vanhemmille ja sisaruksille keväthuhlassamme.

KESÄ KAIKILLA — LEIRI KALEVAN NUORILLA

Parkanon Nuorisoseura järjesti omille ”Kalkkareilleen” leirin Vahojärven leirikeskuksessa. Vaikka kesä 1984 muistettaneen yleensä saateisena ja koleana, niin leirin alkaessa heinäkuun 30 pnä oli aurinkoista ja lämmintä. Leirille osallistui yli 40 lasta ja nuorta. Ohjelmaan kuului tanhuamista, teatteria, naamiaisia, diskoilua, askartelua, savi- töiden tekemistä ja leikkimielisiä kilpailuja. Ja tietysti uintia! Joka päivä monta kertaa, olihan lämmin- tä ja aurinkoa riittämiin. Työntou- hussakin kuitenkin aherrettiin tan- humerkkikirjan kimpussa, josta opiskeltiin kansantansseja ja kan- sallispukuja.

Osittain yhtäikaa leirin kanssa oli Parkanon Nuorisoseuran vieraana saksalaisnuoria, joten työtouhua riitti koko kesäksi seuramme puu- haihmisillä.

SYKSYN TOIMINTAA

Marraskuussa seuramme saa jär- jestettäväkseen kulttuuritapahtu- man, johon toivottavasti kokoon- tuu runsas joukko nuorisoa eri puo-

Parkanon Nuorisoseuran pieniä tanhuajia harjoituksissa.

lilta Satakuntaa. Tätä lehteä luet- taessa on tapahtuma ohi ja sen tu- lokset selvillä. Toivottavasti kilpail- lessakaan ei unohdeta tärkeintä; ilo esiintymisestä ja osallistumisesta, halu saada olla mukana. Tärkeintä

ei sittenkään liene voitto kilpailussa — niin makealta kuin se maistuukin — vaan iloinen esiintyjien joukko, joka mieluisasti hyppää esiintymis- lavalle ja jonka esityksistä heijastuu tekemisen ilo ja riemu.

PENTTI VATAJA

Muistellaanpa ruistalkoita

Vielä 1930-luvulla oli ruis mel- kein yksinomainen leipävilja Parka- non seuduilla. Sen kylvöalat olivat suuret, joskaan sato ei silti aina muodostunut runsaaksi. Pitkän kor- tensa ja lakoontumistaipumuksensa vuoksi ruis on kauan tehnyt pilkkaa viljankorjuukoneista ja antautui vain vastahakoisesti leikkuupuimu- rinkin uhriksi.

Ennen sotia oli sirppi vielä se ase, jolla varustautuneina parkanolaiset Matit ja Maijat kävivät tuleentu- neen rukiin kimppuun. Sirppi opetti käyttäjilleen tarpeellista nöyryyttä, sillä kumarruttava oli yleimmän- kin selän, jos mieli saada olki oike- asta paikasta poikki. Nuorille luki- joille, jotka eivät ehkä ole oikeaa sirppiä nähneet, kuvailtakoon sitä vähän. Sirpissä on puinen kahva, jolla saadaan rakkoja kämmeneen, kaareva suippo terä, jolla tulee hel- posti haavoja käteen ja lisäksi terä- vä kärki, josta se voidaan sopivasti iskeä maahan tai ruiskykään ne-

nään siksi ajaksi kun saatuja vam- moja lääkittää. Muuta ei maallikon tarvitse sirpistä tietääkään, sillä ru- kiin katkaisemiseen hän ei kuiten- kaan osaisi sitä käyttää. Se joka ha- luaa tarkemmin tutustua tähän työ- kaluun, voi katsoa sen kuvaa vaika itänaapurimme lipusta, jossa se on päässyt arvovaltaiselle paikalle toisen työkalun, vasaran, kanssa.

Kun talon isäntä oli monet kerrat ruispellon päässä käytyään, jyvii taiteltuaan ja oljen väriä arvostel- tuaan havainnut, että korjuun aika on koittanut, saattoi käydä niin, et- tä oma työvoima todettiin riittä- mättömäksi siihen suureen urak- kaan, mitä rukiinleikkuu aina tiesi. Silloin ei auttanut muu kuin varo- vasti totuttaa talon naisväkeä siihen ajatukseen, että talkoo on pidettä- vä. Emäntäväki joutui tästä ehdo- tuksesta tavallisesti lievän pakokau- hun valtaan, sillä samalla kun tal- koot helpottivat työtä pellon puo- lella, ne aiheuttivat melkoista yli-

työllisyyttä keittiössä. Oli lainatta- va astioita isosta kuparikahvipan- nusta alkaen, teurastettava lammas, kuorittava hehto perunoita lihaso- pan aineksiksi jne.

Talkoopäivän aamuna oli sen- tään tavallisesti jo kaikki valmiina. Poutakin oli muistettu tilata etukä- teen. Ilmassa oli suuren urheilujuh- lan tuntua, kun ensimmäiset tal- koolaiset siinä puolen päivän seutu- villa alkoivat saapua. Isäntä koetti parhaansa mukaan jakaa väen si- ten, että kuhunkin sarkaan tuli jok- seenkin tasaväkinen ryhmä, tavalli- sesti 4—5 leikkaajaa (leikkuria), pa- ri sitojaa ja yksi ”kyvästäjä”. Väen jako oli tärkeä asia, sillä talon etu vaati kilpailuhengen syntymistä. Tämä taas edellytti, ettei mikään sarka ollut täysin alakynnessä mui- hin verrattuna, sillä tällainen ryhmä ”löi lossiksi” ja antoi toisten pin- nistää.

Ennen pellolle lähtöä koko tal- kooväki tietysti kahvitettiin ja sen

voimalla työt sujuivatkin pari tuntia. Iltapäivällä vietiin väelle vielä kerran kahvia ja kerran limonaadia tai muuta sopivaa virvoketta. Jos sahtia oli tehty, viisas isäntä osasi tarjota sitä vasta sitten kun työ oli valmis. Isäntä tunsikin muutenkin väkensä, tiesi kuka oli hyvä leikkuri, kuka taas teki sellaisen kykään, ettei sitä tuuli heti kaatanut. Sitojen työ oli myös tärkeä, sillä mikä olikaan eloja suojaan vedätettäessä tai myöhemmin riihessä käsiteltäessä harmillisempi kuin ennen aikojaan siteestä pääsevä siikko.

Kykäitä kahta mallia

Kykäitä (kuhilaite) tehtiin kahtakin mallia. Oli ensinnäkin sellainen, jonka hattusiikon tyvi osoitti suoraan taivasta kohti ja sitten tuorempi tyyppi, joka oli virtaviivaisempi. Siinä taitettiin hattusiikko heti siteen takaa ja asetettiin kykään päälle sekä tyvi että latvat alaspäin mahdollisimman tasaisesti korret levitetyinä. Kumpaakin kyvästyyppiä näki vielä 1970-luvulla joskus Parkanon pelloilla.

Palatkaamme leikkuupellolle. Tällä välin ovat ahkerimmat leikkurit jo päässeet sarkansa loppuun ja hetken levähdettyään ovat valmiit yhtymään rynnäkköön ruisvainion viimeistä nurkkausta vastaan. Se onkin pian selvitetty, kun suuri joukko saartaa sitä joka puolelta. Sitten lähdetään verkkaan kävelemään pihamaalle päin, jossa jo odottavat emäntien valmiiksi varaat pesupunkat, kiulut ja vadit.

Kun puhdistusseremoniat on suoritettu, ovatkin edessä päivän kaksi kohokohtaa, ruokailu ja se toinen,

jota varten on hommattu paikalle oikein haitaripelimanni — ei mikään Vesterinen eikä Laihanen, ihan tavallinen maalaispoika vain, joka on taitonsa itse ja korvakuulolta oppinut.

Ruokana on lampaanlihasoppaa ja puuroa marjakastikkeen kanssa. Syödään suuria annoksia, mutta suuri ja raskas oli tehty työkien.

Ruoka ei saa loppua kesken eikä se lopukaan, siitä on osattu entisen kokemuksen perusteella pitää huoli. Syödessä iltakin jo hämärtää, vanhempi väki alkaa hankkia kotiin lähtöä, ainakin ne, joita ei tanssin seuraaminen tai siihen osallistuminen kiinnosta. Nuorison kesken syntyy liikehtimistä, mutta toisissa merkeissä. Tytöt sipisevät ja tirsкуvat, pojat sukivat salaviihkää pörroistä kuontaloon parempaan järjestykseen ja vilkuilevat tyttöihin päin. Öljylamput on sytytetty ja viimeisenä silauksena joku vuolee kynttilästä talia lattialle, jotta siihen saataisiin parempi luisto. Vihdoin on kaikki valmista.

Haitarimies on nyt illan keskipiste, häneen kääntyvät odottavina kaikkien katseet. Ikäänkuin tietäen tärkeän asemansa hän päästelee soittopelistään erilaisia lurituksia ja lurityksiä, jotka eivät oikeastaan muuta merkitse kuin että: olkaa valmiina, kohta se alkaa... Ja kohdahan se alkaakin. Ensimmäisenä tietysti valssi. Vain rohkeimmat kylän tanssitaimitit uskaltavat näin alussa lähteä liikkeelle, mutta vähitellen tunnelma vapautuu ja lattia täyttyy. Soiton ohella kuuluu raskaitten työjalkineitten rahina tuvan lattialankkuja vasten, sillä tali ei ole vielä ehtinyt levitä joka paikkaan.

Jenkkää ja polkkaa

Tanssi jatkuu, tulee jenkkää, tulee polkkaa, taitaapa sekaan tulla sellainenkin kappale, jota jatsiksi kutsuttiin. Hiki alkaa jo virrata, useilla vuolaamminkin kuin päivällä leikkuupellolla.

Talon vanha Amerikassa käynyt renki, joka etukäteen oli kerskanut tanssitaimitillaan, suurella lännellä hankitulla, joutuu ikävään välikäteen piikojen yllyttäessä häntä näyttämään taitonsa myös vanhassa maassa. Kun taitoa ei riitä ja rohkeuskin puuttuu, mies puolustautuu sillä, ettei voi pilata mainettaan turhan pienien tilojen takia.

Tällä välin on joukkoon liittynyt asiaan kuuluvia kuokkavieraita, nurkkureita, jotka ottavat tanssiin osaa siinä missä muutkin. Keittiön puolella on tarjolla kahvia, jota varsinkin naisväki ja jäähyllä lähtijät ahkerasti nauttivat. Tuvan seinustoilla istuskelee aina muutamia iäkkäämpiä naishenkilöitä, jotka ovat paikalla hankkimassa vettä jälkeen päin käynnistettävään juorumyllyyn. Kun silmä on tarpeeksi tarkkana, aiheita kyllä löytyy.

Näin päättyivät ruistalkoot ennen vanhaan sitä hyvää sääntöä soveltaen, että ensin työ ja sitten huvi. Siinä puolen yön aikoihin alkoivat pojat sytytellä polkupyöriensä karbidilyhtyjä ja katsella sopivaa saatettavaa, jolla ei olisi liian pitkä kotimatka.

Talkooväkeä tauolla Vatajan pellolla n. vuonna 1930. Henkilöistä tunnettiin seuraavat kyläläiset: Armas Pukkiviita, Sulo Tyrkkö, Arvo Isoaho, Hilja Kantola ja Linnea Vataja.

MARJA NIKKILÄ

Beirut ei ole kaukana

Näinä kuukausina Suomessa on muisteltu neljäkymmenen vuoden takaisia tapahtumia, rauhantilan paluuta pitkien ja raskaiden sota-vuosien jälkeen. Kuulun sukupol-veen, joka on elänyt hyvinvointi-Suomen rakennusvuosia, elintaso-Suomen pahoinvointikeskustelun vuosia, sukupolveen, jolla ei ole ollut välitöntä kosketusta totaaliseen sodan väkivaltaan. Syyskuussa 1983 olin matkalla Libanoniin — maailmaan, joka on tuttu jokaiselle tuhansista uutisista, maailmaan, jota väkivalta on täydellisesti hallin- nut viimeiset kymmenen vuotta.

Matka sotaikäyvään maahan oli hankala monien Euroopan lento- kenttien ja lopulta Larnakan sata- man kautta. Kyprokselta Beirutin kulkevat lautat olivat tuolloin lähes ainoa siviileille mahdollinen tapa pitää yhteyttä ulkomaailmaan. Hä- tääntynyt, Saksan Liittotasavallas- sa työssä oleva libanonilais mies yritti Larnakassa lyhentää tuskau- tuttavia lautan lähdön odotushetkiä kertomalla perheestään, jota hän nyt oli kiireellä lähdössä hakemaan turvaan Beirutista.

Lautan lähestyessä aamun var- haisina tunteina Beirutin satamaa kaikkialla oli hiljaista. Oikeastaan ainoa ääni oli brittiläisen yleisradio- yhtiön BBC:n uutislähetys, jota lautalla olevat kuuntelivat saadak- seen tietää, mitä taistelurintamilla oli tapahtumassa. Utuisesta merestä erottuivat Yhdysvaltain laivaston alusten ääriiviivat ja yhtäkkiä Suomi oli hyvin kaukana.

Näkymä keskeltä Beirutin kaupunkia. (Kuva Marja Nikkilä.)

BEIRUT — SODAN KAUPUNKI

Beirut, Libanonin pääkaupunki, on runneltu kaupunki. Tuhoisista sodan vuosista kertovat katkenneet sähköjohdot, luurankotalot ja kivi- röykkiöt. Beirutilaista arkipäivää syksyllä -83 olivat myös kaupungin yli ujeltavat sotilaskoneet, tykistön jyly läheisiltä vuorilta sekä yksittäiset tuhoisat terrori-iskut kaupungis- sa. Kymmenien libanonilaisten ar- meijoiden ja aseellisten ryhmien li- säksi maassa oli joukkoja neljästä

länsimaasta, Israelista, Syyriasta se- kä YK-joukot. Liikkuminen Liba- nonissa vaatii äärimmäisen tarkkaa keskittymiskykyä, jokaisella tiesu- lulla, ja niitä on paljon, on oltava esittää oikea paperi.

Samalla kun ulkomaailma on vuodesta toiseen kauhistellut Liba- nonin jatkuvaa väkivallan kierrettä, se on myös ihmetellyt libanonilais- ten kykyä tarrautua elämäänsä ja kes- tää. Mutta taistelujen välilläkin suhteellisen normaaleina aikoina näkee ja kokee turtumuksen, väsy- myksen, katkeruuden ja vihan. Val-

lanjaon ongelmat on sementöity us- konnollisten yhteisöjen kiihkolla, joka jättää hyvin vähän tilaa suvait- sevaisuudelle, vieraan kunnioitta- miselle ja arvostamiselle.

Oikeutta vaille jääneiden vuosien turha taistelu oikeuksiensa puolesta on vain lisännyt katkeruutta. Sisäis- tä kouristusta ovat lisäksi kylmäve- risesti käyttäneet hyväksi omia ta- voitteitaan ajavat ulkopuoliset ja tehneet Libanonista Lähi-idän kaik- kien ratkaisemattomien ongelmien taistelutantereen.

HUOMINEN VAILLA TOIVOA

Ahdistuksen voi kokea kaikkialla Libanonissa, mutta syvimmin palestiinalaisten pakolaisleireissä. Beirutissa sijaitsevilla Sabran ja Shatilan leireissä pelko ja epävarmuus ovat joka hetki läsnä. Naisten ja lasten tunnoton joukkomurha vei näiden leirien nimet ihmisen pitkään kärsimyshistoriaan.

Mutta leireissä tänäkin päivänä eläville joukkomurha ei ole historiaa. Heidän elämässään ei ole yhtään päivää, jolloin pelko hellittäisi. Leireillä asuvat tietävät ja tuntevat asuvansa vihamielisyyden ympäröimänä. Sabrassa ja Shatilassa työskentelevä avustuslääkäri pyysi ja vetosi: muistakaa palestiinalaisia pakolaisia myös niinä aikoina, kun maailmalle ei ole tarjota verisiä sanoja ja kuvia Lähi-idästä. Kodittomiksi jätettyjen palestiinalaisten arkipäiväkin on elämää vailla toivoa paremmasta huomisesta.

Beirutissa oloaikani saatoinkin kertoa tulitauosta. Väkivallan vuosien ties kuinka monennesta. Tulitauon jälkeen avatulla lentokentällä odotellessani koneen lähtöä viereeni istui libanonilainen lääkäri matkalla Eurooppaan tapaamaan lapsiaan. Hän pohti, mahtaako hän enää voida palata maahan, jonka nimi on Libanon. Valtio nimeltä Libanon on edelleen olemassa ja se on jo sinänsä toivon merkki, usein vieläkin hyvin heiveröinen.

Paluumatka Suomeen ei ollut monimutkainen, lento Frankfurtiin ja vaihto Helsingin koneeseen. Suomi oli lähellä. Mutta niin oli ja on myös lähellä suomalaisia libanonilainen väkivalta, hätä ja kärsimys.

Beirutin läheisessä Suk-el-Gharbin kylässä käytiin kovia taisteluja ja lähes koko kylä tyhjentyi siviileistä. Myös materiaalimenetykset olivat huomattavat. (Kuva Marja Nikkilä.)

REINO LEHTISALO

OSAJAKO

*Sataa täysillä
jäättävää usvaa.*

*On kesä,
joku kiljuu.*

*Toinen riisuutumassa
alastomaksi.*

*Kimalteleva järvenselkä.
Rantahiekka pilkkuja täynnä.
Sataa syksyn täydeltä
jäättävää usvaa.*

REINO LEHTISALO

KOKO KUVA

*Syksy on sieluni
harmaata soluni
rajuilma ateriani
myrsky janoni sammuttaa.*

*Aurinko näkee lävitseni
vie pöydältäni ravinnon
janoon hukuttaa
ryöstää minuuteni.*

Parkano ja kansainvälisyys

Onko Parkano kaukana? Aikoi-
naan, kun kävin lomillani Suomes-
sa, tunsin täällä olevani kaukana
pohjoisessa. Sen huomasin kaikes-
ta. Varsinkin ilma oli erilainen. Se
oli täällä vapaampaa, raikkaampaa
ja kuulaampaa. Täällä pohjoisessa
liput liehuivat iloisemmin. Pid-
niiden sinisistä ja valkoisista väris-
tä. Täällä pohjoisessa metsät ja
suot tuoksuivat voimakkaammin,
ihmiset olivat niin ystävällisiä ju-
roudestaan huolimatta. Pid-
ni Kalevalasta, kaukaisten aikojen läsnä-
olosta. Suomi tyydytti kaukokaipu-
ni joka suhteessa. Kotimaassa, niin
minusta tuntui, kaikki oli synkkää.
Luonto oli kuollut, ihmisiä oli lii-
kaa ja he kävivät toistensa hermoil-
le, ilma oli saastunut.

Kun muutin Suomeen, koin vielä
pitkän aikaa samaa. Täällä, kauka-
na pohjoisessa, olin onnellinen jo
pelkästään sen vuoksi, että olin
täällä kaukana.

Mutta sitten tein kiintoisan ha-
vainnon. Tämä paikka ei enää si-
jainnutkaan kaukana pohjoisessa,
vaan täällä. Se oli tässä ja nyt ja
täysi realiteetti, hyvine ja pahoine
puolineen. Sen sijaan Hollanti — se
oli pikkuhiljaa siirtynyt syrjään,
yhä kauemmas, kunnes se lopulta
sijaitsi kuin sijaitsikin etelässä,
Keski-Euroopassa.

Maailmankuvani napa oli siirty-
nyt.

Tämä kehitys ei ollut yksinomaan
maantieteellisluontoinen. Kysymys,
sijaitseeko paikkakunta A B:n poh-
joispuolella vaiko B A:n eteläpuo-
lella, on maantieteellisesti katsoen
täysin samantekevä. Kumpi oli en-
sin: kana vai muna?

Mutta samaan kysymykseen voi
sisältyä paljon muuta. Ajattele
vain, sijaitseeko Afrikka Euroopan
eteläpuolella, vai Eurooppa Afri-
kan pohjoispuolella? Yritäpä aja-
tella tätä kysymystä afrikkalaisen
silmin. Huomaat siten esimerkiksi,
ettei Italia sijaitsekaan etelässä,
vaan pohjoisessa!

Olemme tottuneet sanomaan, et-
tä muuttolinnut lähtevät syksyisin

etelään talvehtimaan palatakseen
taas keväällä pohjoiseen. Miksei
voitaisi sanoa, että linnut tulevat
keväisin pohjoiseen pesimään pala-
takseen syksyllä poikinensa ete-
lään?

Ihmettelemme kaukaisia kansoja:
Kuinka he jaksavat elää teltoissaan
erämaan laidalla? He vuorostaan
ihmettelevät meitä: Kuinka jaksam-
me asua betonilokeroissamme kau-
pungeissa ja aina käydä töissä...?

Olin jo täyttä vauhtia unohta-
massa kotimaani ja kehittämässä
vääristynyttä kuvaa siitä, kun muu-
tama vuosi sitten kävin siellä taas
kerran. Yllätyin, kun ei nyt sentään
kaikki ollut niin pahaa, kuin luulin.
Sää oli kaunista, luonnossa oli jo-
tain vehmasta, eikä maaseutu ollut
niin karua kuin täällä. En millään
olisi jäänyt sinne, kaipasin kotiin,
Suomeen, mutta olihan sielläkin
paljon mukavaa.

Amerikansuomalaiset kokevat
usein jotain samanlaista, kun käy-
vät kotimaassaan: ei Suomi olekaan
pysähtynyt heidän lähdettyään.

Tuli saksalainen perinneryhmä
Parkanoon, kansantansseja harras-
tavia nuoria. Minua pyydettiin kie-
limiehenä olemaan mukana, vähän
niinkuin tulkkina. Ja siitä tuli elä-
mys.

Olin aikoinaan lukiolaisena itse
harrastanut kansantansseja. Hol-
lannissa ei voitu puhua oikeastaan
”tanhuamisesta”, sillä se on jotain
erilaista. Tanhuajathan vaalivat ko-
tiseudun perinnettä. Nykyajan Hol-
lannissa ei siitä ole enää paljon jäl-
jellä, ja tanhuamisesta tulisi helpos-
ti jotain keinoitekoista. Me tans-
simme sen sijaan eri kansojen tans-
seja: jugoslaviaalaisten, israelilais-
ten, brittien, skottien, ranskalais-
ten, saksalaisten, baskien tansseja,
joskus myös skandinaavisia tanhu-
ja. Ja tottakai myös hollantilaisia.

Illoissamme soivat czardas, hambo,
country dance, troikka ja bourré;
tunnelma oli kansainvälinen. Esi-
tyksissämme onnistuimme yksin-
kertaisin keinoin muuttamaan ul-
koasumme kulloinkin vastaavan
maan kansallisasun näköisiksi: vä-
rikäs nauha ja vaaleat housut teki-
vät ihmeitä. Tytöt joutuivat näke-
mään enemmän vaivaa, mutta he-
hän osasivat ommella.

Ja nyt tulivat nämä saksalaiset
Parkanoon. He tanssivat Ländler-
tanssejaan ja muuta minulle ennes-
tään tuttua. Heidän esiintymises-
sään oli vauhtia, iloa ja innostusta.
Eivätkä Parkanon nuorisoseuran
tanssiryhmäkään palkintojaan hi-
taudella ja pohjoismaalaisella ju-
roudella voittaneet! Ilmassa oli
iloa, spontaniteettia ja rajoja ylittä-
vää yhteisymmärrystä ja ystävyyttä.

Vanhat muistot heräsivät minus-
sa ja ilahduin. Kyllä on hienoa, kun
patriotismi ja ahdasmielinen itse-
keskeisyys hälvenevät ja avoimuus
ja kansainvälisyys tulevat tilalle.
Kansojen välinen ymmärtämys on
askel kohti ihmisten välistä ymmär-
tämystä.

Parkano on aktiivinen kaupunki
tässä suhteessa. Harva se kerta
kun käy Parkanon asemalla, kuulee
laiturilla tai odotushuoneessa pu-
huttavan englantia tai muuta vieras-
ta kieltä.

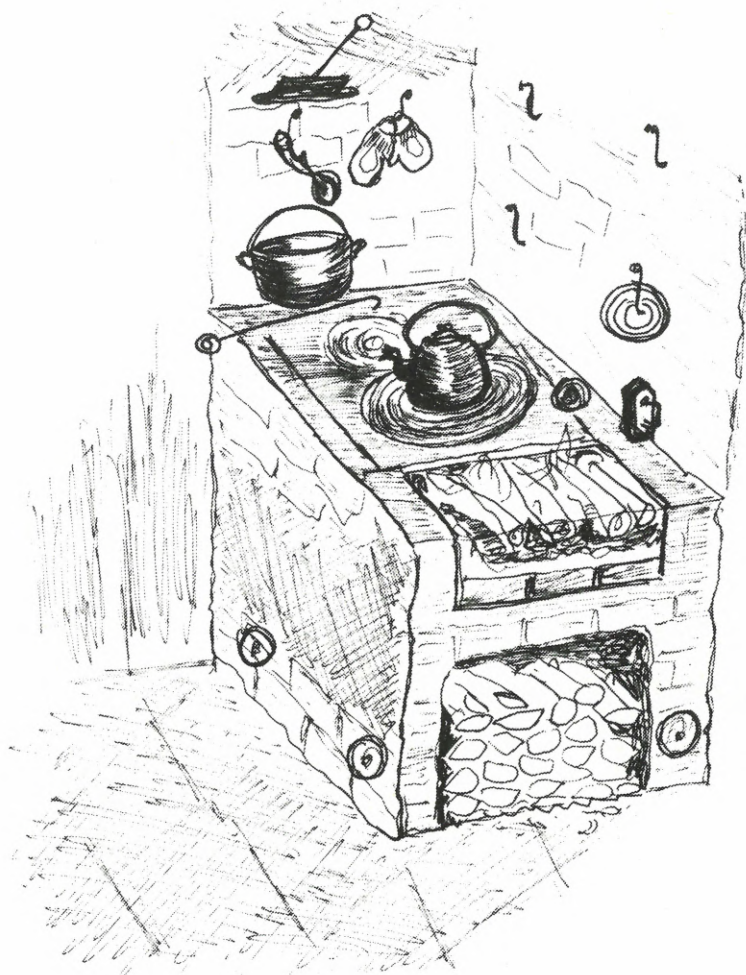
Parkano ei toki ole maailman
keskipiste, mutta se ei myöskään si-
jaitse Jumalan selän takana. Se on
mukana maailmassa. Ja siihen ih-
miskunnan pitääkin päästä: että jo-
kainen ymmärtää, että pallon keski-
piste ei sijaitse sen pinnassa, vaan
sen sydämessä. Sillä tavalla se pysyy
tasapainossa...

AUNE LEHTISALO

Entisaian ruuanlaitosta

(Aureen murteella)

Piirrokset Aune Lehtisalo.

Vanhanaikainen hella

Ny minä taas toimitan jotain Parkanon Jouluun entisaian ruuanlaitosta, mutta eisunkaan minun muistini niin kovin pitkälle vielä yletä, kum minä olin vasta silloin 20-luvulla syntyny likka. Palio vanhemmista asioista olis niin kovin mukava kuulla, ja kyllä ne tekee vaan jaloo työtä jokka kokoo tätä kansanperinnettä jollain tavalla kirian kansien väliin että tulevap polovekkin vielä saa lukee, jos ne sitte enää lukee osaakaan, kun ne tuppaa nykin vaan kattoon aina sitä televisi-oo. Ei siinä ihmisen lukutaito parane, ja muistikin taitaa sekaantua, kunk kaikkee kauheeta näkee.

Niin se entisaian elämä oli palio rauhallisempaa, ja oltiin tyytyväisiä mum mielestä ainaki, kun saatiin

arkinen toimeentulo. Niin kum minä luin sitä viime vuoren Parkanon Joulua, niin minun tuli mieleeni se immellösmämmi mitä Aurees päin tehtiin, josta joku siinä leheres toimitti, mutta kyllä sen huomasi että se oli jostain Karviasta päin se ihminen kun se murre oli vähä semmosta pohojalaista. Niin kyllä minä likkasena kuulin kans pohojalaista puhetta, kum minun korissani oli kortteerimiehiä Kauhajoelta ja Isojoelta talavikauret. Niill' oli semmosia kistuja mukana jossa niillä oli ruokaa, kropsua ja leipää ja voit ja suolalihaa, ja sitte ne pyysi aina äitee että keittäkää te ny meille taas pernoita ja kahaveeta, ja äite sitte passas niitä, vaikka ittellä sillä oli iso väki ympärillä, mutta siinä

ne sitte meni samas hötäkäs kaikki, kun äirellä oli niin maharottoman palaveleva luonne, että se passas kaikki jokka vaan meille poikkas. Sitte me kakarat aina saimme niiltä kortteerimiehiltä maistiaisja. Sitä pohojalaista kropsua meirän teki mieli, kun se oli semmosta pannukakon tapasta, ja "vaihtelu virkistää", sanotaan.

Talois oli aitois tiinuja, joisa säilytettiin suolaliha ja puolahilloo, ja pernat oli kuopas. Se oli maahan tehty kellari jossain mäen kylies. Ruista ja ohoraa kasvo pellois, ja niistä leivottiin leipä ja kakko. Kylä ne oli suuria leipomuksia, että kyllä siinä päivä kulu kun yhyren leipomuksen vastas ja leipo ja paisto ja pani vartaisiin kattoon. Sielä katos ne leivät sitte kuivu ja joskus vaan kopisi laattia kun leivär reunaan putos alas kun oli tullu liian kuivaksi. Kakkoo tehtiin pienemmäs kaukalos vähä useimmin, sanotaan neliä viis kertaa vuores. Nisusta leivottiin vaan jouluksi ja juhannukseksi ja joskus sitte kun sattuu oleen herroja kortteeris, mettäherroja ja maanmittaria ja semmosta, ja sitte meillä oli 30 luvulla palio aina matkapuhujia ja saarnaajia ja pirettiin seuroja ja juhulia, niin kylä sillon sitte piti leipoo tuoresta nisua. Muuten vaan haettiin kaupasta korppuja, joita sai neliä markalla, mutta jos ei ollu markkaa niin sai kaksi viirelläkymmenellä pennillä, ja yhyren tietysti piikillä (25 penniä).

Syksysi tapettiin sika ja sillon saatiin makkaraa ja kun lehemä poiki, niin sillon tehtiin vasikanpaistia uunis, ja kun lamma tapettiin niin sillon tietysti paistettiin

Jalkapata — pata

lampaan reisi tai lapa. Isä ja velieni saivat joskus lintuja pauloilla, ja linnun liha oli sitte herkkua jos mikä.

Pernoita kasvo pellossa mutta ei sillon ymmärretty juurikasvia istuttaa, mutta naurista sentään oli ja se oli kesäsi lasten herkkua. Sitte 30 luvulla ruvettiin tekeen puutarhoja, ja sitte sai jo vähä tikkerperin marioja ja punasta ja mustaa viinimariaa suuhunsa. Omenapuita pantiin kasvaan kans, mutta ei niitä omenia osattu säilöä kum mitä ny kopas vähä talavilajiketta säily jouluksi, jos ei sitte jo sattunu mätäneen.

Joskus suvisi saatiin muuramia ja mustikkaa ja niistä tehtiin pöperöö ja syötiin heti, mutta puolaa survottiin tiinuun talaveksikin.

Taikinapytty — taikinatiinu

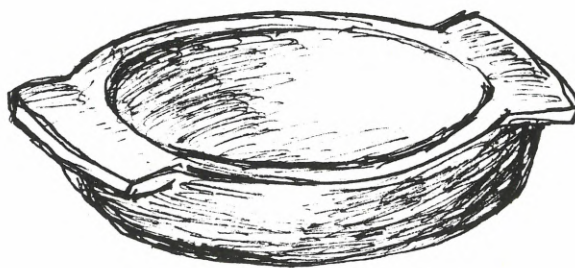
Niin mutta minun piti kertoa siitä meirän puolen imellösmämmistä. Sitä sanottiin pernamämmiksi ja se paistettiin tuohiloikois tai läkkilooris ja paistinpannus, ja se oli hyvää. Sitte jouluksi tehtiin pernalaatikoo, johon pantiin ruisjauhon sijasta nisujauhoo ja vähä maitoo ja sokeria ja pippuria, ja siitä tuli vielä parempaa, ja kyllä se teki kauppansa, niin että minun velieni joskus ostivat ittellensä monta looraa toisiltakin ja kai siinä meiltä nuoremilta tuli itku, kun ei vielä ymmärretty kaupan teon kaikkia salaisuuksia.

Kahvimylly — kahaveemylly

Seinäkahaveemylly

Taikinakaukalo — kakkokaukalo

Se oli semmosta omavaraistaloutta eikä sitä kaupasta haettu muuta juuri kun sokeria ja suolaa ja kahaveeta. Niin, kahavee oli tietysti tärkeä aine ja aihe, ja se paahrettiin kotona rännäris, ja siitä tuli hyvä tuoksu huoneisiin. Rännäri oli semmonen varrellinen peltistä tehty astia jota käytettiin hellin pesäs tai uunis hiilten päällä ja sitte huirottiin ilmaan että kahaveen pavut paahtu tasaiseksi. Sitte ne pantiin pöyrän nurkalle jäähtyyn ja sitte myllyyn ja jauhettiin. Äirelläni oli luja, sepän tekemä iso kahaveemylly.

Pannunjalka

Leili

Hiilihanko — ranstakka

Sokerisakset

Tuokkonen

Kahvinpaahdin — kahaveerännäri

Pata

Keittoastiana oli patoja ja sitte myöhemmin sai jo kattiloita kans ostaa, ja patoja oli semmosia joissa oli pitkä kärensija, niin että sen sai nostetuksi hiililtä pois, jos keitti uunin eres hiilustalla. Hellois oli renkaat, jotka otettiin tarpeen mukaan hellikoukulla pois, että kiehu nopeemmin avotulella. Sitte rupes oleen jo keittolevyjä, mutta se onkin jo nykyaikaa, eikä kuulu tähän.

Jos tähän ny vielä panis semmosen aureslaisen menun 20- ja 30-luvulta, että nekin tietäs jokka ei ole Aurees käynny syömäs, että näin laitettiin: aamukahavee ja ehkä kakon vuolu — suurus: pernat keitetynä kuorineen, sianlihasoosi, piimää, leipää — aamupäiväkahavee — päivällinen: lihasoppaa, mariapuuroo, leipää, voita (kerran viikos), piimää, maitoo puuron kans — ehtoopäiväkahavee — ehtooruo-

ka eli ehtoollinen: pernat, kastiketta ja mitä oli päivällä jääny. Sitte pyhisi oli joskus riisipuuroo ja rusinasoppaa; ne oli parasta mit' oli taria.

Ennen syötiin hartaammin kun nykyaikaan, kun leipä oli lujas ainaki maalla, torpis ja tölleis, ja halla kävi vieraisilla joskus suvisin niin se tiesi kapeempaa leipää, mutta melekein jokahinen kumarsi päänsä siunaamaan sen murun jonka pöyrälle oli saanu. Ei sunkaan nykyaian hyvinvointi-ihminen aina muista sitä, että leipä on siunaus ja että se tulee ylyhäältä, Kaiken Hyvän Antajalta, eikä meillä tarte kuolla mihinkään puutteeseen eikä näläkään niin kun kehitysmais kuo-lee milioonia, varsinkin lapsia. Eikö meirän pitäs antaa omastamme, jakaa niille joilla ei mitään ole?

LIISA SOIKKELI

Valtuustotyö naisen näkökulmasta

Sanotaan, että elämä alkaa 40-vuotiaana. Minulla se alkoi oikeastaan vielä vanhempana. Niin suuresti arvostan osallistumistani valtuuston työskentelyyn. Sanottakoon heti aluksi, että viihtymiseeni valtuustossa ovat paljon vaikuttaneet muut valtuutetut. Olen löytänyt valtuustosta elämäni parhaat ystävät.

Valtuustoon pääsemistä edeltää yleensä vaalityö. Minä satuin pääsemään valtuustoon vain kahdella pienellä mainoksella. Vuonna 1980 ei ollut kovin paljon ehdokkaita.

Valtuusto kokoontuu joka kuukauden viimeisenä keskiviikkona, paitsi heinäkuussa. Esityslista tulee aina edellisenä perjantaina. Sen mukana on paljon liitteitä ja asiakirjoja. Usein jo perjantai-iltana luen paperit kertaalleen. Lauantaina saatan soittaa jostakin asiasta tuttavilleni ja sunnuntaina luen esityslistan vielä uudelleen ja mietin, millaisen puheenvuoron voisin käyttää minkäkin asian johdosta.

Maanantaina olen työssä, joten silloin en voi tehdä enää muuta kuin mennä illalla kuukausikokoukseen. Sinne kannattaa mennä siksi, että kuulee 'kentän' mielipiteen. Tietenkin on tärkeää tietää jo siinä vaiheessa muidenkin valtuutettujen mielipide.

Keskiviikkona, valtuustopäivänä, on ensin ryhmäkokous klo 15.00. Sen puheenjohtajana toimii valtuustoryhmän puheenjohtaja. Valtuustoryhmällä on myös sihteeri, jonka tehtävänä on lähinnä kokouksista ilmoittaminen; mitään pöytäkirjoja ei ryhmäkokouksista laadita. Ryhmäkokoukset ovat niin virallisia, että niissä esim. puheenvuoro pyydetään viittaamalla. Muuten ne ovat mukavia, koska ryhmä on pieni ja tuttu, niin että jokainen uskaltaa puhua melko avoimesti. Ryhmäkokouksissa voidaan

puhua sellaisistakin asioista, joista ei 'isossa salissa' voi puhua. Ryhmäkokouksessa sovitaan, minkäsuuntaisen puheenvuoron ryhmän puheenjohtaja käyttää. Tietenkin hänelle annetaan henkilökohtainen vapaus valita sanansa. Myös muilla valtuutetuilla on lupa käyttää puheenvuoroja valtuustosalissa.

Ryhmäkokouksen jälkeen kello 16.00 on porvariryhmien yhteiskokous. Siellä käydään taas läpi koko esityslista ja kuullaan oikeiston mielipide kaikista asioista. Jos joku on eri mieltä ja aikoo esim. äänestää tyhjää tai päinvastoin kuin muu oikeisto, hänen on tässä vaiheessa pyydettyä siihen lupa.

Yhteiskokouksen jälkeen valtuutetut käyvät kahvilla kaupungintalon kahviossa. Naisten ja miesten tasa-arvoisuus näkyy siinä, että jokainen maksaa itse kahvinsa. Joskus joku mies antaa tuolin naiselle, jopa sanoo leninkiä kauniiksi — mutta ilmojen edellä. Keskustelu liikkuu valtuustoasioissa tai metsästyksessä!

Valtuuston kokous alkaa nimenhuudolla. Yleensä kaikki ovat aina

paikalla. Valtuutetut ovat vastuuntuntoisia. Palkkio ei ole niin suuri, että se paljon vaikuttaisi asiaan. Siitä menee sitä paitsi puolueverokin.

Ryhmien puheenjohtajat käyttävät aina ns. ryhmäpuheenvuoron. Muut puhuvat tarpeen mukaan. Näyttää siltä, kuin miehet puhuisivat naisia enemmän. Tämä johtuu osittain siitä, että naisia on vähemmän. Nykyisessä valtuustossa heitä on kahdeksan. Naisia lähinnä ovat ehkä sosiaali-, koulu-, kirjasto- ja urheiluasiat, mutta kyllä naiset ymmärtävät muitakin asioita. Esimerkiksi Santoon tehtaan perustamisen yhteydessä naiset joutuivat perehtymään hyvin monenlaisiin asioihin: pakoputkiin, varaosiin, tonttipoliitiikkaan, markkinointiin, lainoihin, yhtiölakiin, Kehitysaluerahastoon, Investointirahastoon jne.

Valtuuston istunnot kestävät tuntiin kahteen tuntiin. Kun asioiden käsittely on loppunut, valtuustoryhmillä ja yksityisillä valtuutetuilla on mahdollisuus tehdä valtuustoaioitteita. Ne viedään kirjoitettuna valtuuston puheenjohtajalle. Hän toimittaa ne asianomaisiin lautakuntiin.

Valtuutettujen lisäksi valtuustosalissa on läsnä kaupunginhallitus sekä useita virkamiehiä, joilta valtuutetut voivat kysyä tarkennusta asioihin. Lehterillä on aina melko paljon yleisöä, ja tietenkin lehdistö on paikalla.

Olen ollut joskus eri mieltä kuin oma valtuustoryhmäni. Silloin olen tuntenut, kuinka voimaton yksi ihminen on. Samaa valittavat kansanedustajat. Täytyisi olla joku Hitler, ennen kuin pystyisi käännättämään koko valtuuston puolelleen. Luultavasti se on naiselle vielä vaikeampaa kuin miehelle, sillä vallankin maaseudun miehet katsovat naista helposti alaspäin. Jotta tulisi toimeen miesten kanssa, lienee viisainta totella Jane Austenin neuvoa: "Jos nainen onnettomuudekseen tietää jotain, hänen tulee salata se mahdollisimman tarkoin".

Parkano nuoren näkökulmasta

Parkano on kasvava ja kehittyvä kaupunki, mutta samalla paikka, jossa nuoren on hyvä elää.

Parkanossa on vielä paljon puhdasta ja tarvelemätöntä luontoa, mikä on ilo ja kunnia-asia jo nuorileikin. Ainakin sunnuntaisin on ilo lähteä keskustasta raikkaisiin metsiin samoilemaan välittämättä kellosta, jonka sekuntiviisarit nielevät aikaa.

Vesistöjä täällä on aivan riittävästi joka pojalle ja tytölle, jotka haluavat vilvoittaa itseään lämpimänä kesäpäivinä. Myös mattojenpesuun on mahdollisuudet, jos käyttää luontoystävällistä pesuainetta.

Itse keskustajama ei ole vielä niin kaupungistunut, kuin jotkut sen haluaisivat olevan. En tiedä miksi, mutta useat parkanolaiset haluaisivat olla "kaupunkimaistuneempia" kuin itse asiassa ovat. Viime vuosi toi tullessaan uusia

suuria tavarataloja ja liikkeitä, ja eipä tämä vuosikaan taida kehityksestä jälkeen jäädä, joten kyllä kaupunkimme suurenee nopeasti. Onhan hyvä, että saamme työpaikkoja tänne, mutta kun alussa kerrotut metsät jäävät syrjemmälle, niin asfalttikylä alkaa näyttää melko ankealta. Kyllähän Puistogrillin takaa löytyy pikku metsäpalsta, mutta kukapa sinne haluaisi mennä, kun näitä "elämästä juomisella nauttivia" on puiden takana.

Harrastusmahdollisuudet ovat valtavan hyvät, ja ne, jotka ovat eri mieltä, saisivat ottaa itseään niskasta kiinni ja ajatella, mitä kaikkea täällä todella on tarjolla. Urheilumahdollisuudet ovat Parkanossa tunnetun hyvät; hiihdolle, yleisurheilulle, erilaisille peleille ja ratsastukselle on erinomaiset paikat. Ne, joita urheilu ei niinkään kiinnosta, voivat hakeutua musiikkipiiriin,

taidepiiriin, luontokerhoihin tai vaikkapa raittiusasiaa edistäviin kerhoihin. Harrastuksista ei täällä ole pulaa.

Entä sitten illanviettopaikat? Lauantaisin väki kerääntyy Puntille, mutta entä arkipäivisin? Pesti, Satavirta, Parooni, mutta entä jos on alle 18-vuotias? Onhan Parkanossa elokuvateatteri, ja jos rahaa tuntuu hupenevan liikaa elokuvien katseluun, niin mitä jos käännyttyisiin harrastusmahdollisuuksien puoleen. Minusta iltaisin keskustassa pyörivät autoilijat ja pienemmällä kulkuneuvoilla kulkevat, seuraa etsivät nuoret ja hieman vanhemmatkin osoittavat kekseliäisyyden ja ehkä hieman järjenkin puutetta. Jokaisella on tietenkin rentoutuskeinonsa. Ehkäpä näille puutetta kärsiville olisi kuitenkin hyvä rakentaa pikkuinen hökkeli, jossa he voisivat olla suojassa kylmältä ja tuulelta.

"Kunnanisit" kyllä pitävät meistä pikkuisista huolta, onhan täällä vähän väliä kyselyitä meidän mieliteistämme ja muista sydäntämme lähellä olevista asioista.

Kaikkein eniten meitä Parkanoon jääviä nuoria huolestuttaa varmaan työllisyystilanne tai sanoisinko työtömyystilanne. Jos sen hyväksi tehtäisiin enemmän työtä ja kiinnitetäisiin vähemmän huolta kaupungintalon patsaisiin ja kukkasiin, niin Parkano olisi "tosi mahtis" paikka elää.

Betlehemin talli saa nyt toimia majatalon sijaisena. Pieni perhe on majoitettu tilan puutteen vuoksi sinne. Kaikkein pienin, vastasyntynyt poikalapsi uinuu puhtoisissa kapaloissaan heinillä sijatessa seimessä.

Isä Joosef puuhailee suojan ulkopuolella, korjaa kuntoon matkavarusteita. Kenties huomenissa jo jatketaan matkaa. Vaikka eläinten suojassa yöpyminen onkin hätäratkaisu, ei se ole tälle perheelle vastenmielinen. Hyvähän täällä on, lämmintä ja rauhaa. Maria-äiti vaalii lasta, mutta uni jo painaa silmiä. Pitää asettua hetkeksi levolle lapsen vierelle tuoksuville heinille.

Unen maailma on hetkessä avoina: Hän on synkässä korvessa lapsen kanssa, käsi tämän kädessä. Ihmettelee miten äsken kapaloissaan maannut pienokainen käy tässä... kun äkkiä pieni käsi irtoaa ja lapsi juoksee pois... Äiti hätäntyy, yrittää juosta perään mutta ei pääse.

ANNI HAVUNEN

MARIAN UNI

AS

Samassa avautuu hohtava valoisa tie pimeyden keskelle. Merkillistä, pimeys pakenee lasta... Synkkä metsä katoaa ja kaikkialla on mitä ihanimpia vaaleanpunaisia ruusuja. Lapsi poimii niitä ja äiti säikähtää, ruusuissa on piikkejä, ne haavoittavat! Hän huutaa mutta ei saa ääntä...

Lapsi vain kerää sylin täyden ja tuo kimpun äidille. Äiti huomaa et-

tei niissä ole yhtään piikkiä. Ne ovat suloisen pehmeitä. Lapsi hymyilee ja katsoo äitiä ihmeellisesti... Se katse painuu äidin sydämeen saakka. Kuinka valloittava tämä lapsi onkaan, hän ajattelee.

Silmistä alkaa putoilla pisaroita ruusujen kuultaville terälehille. Ne ovat kuin helmiä. Hän koskettaa huulillaan niitä ja herää... Kas, siinä on lapsen poski, ruusun terähti...

Miten kaunista unta se olikaan! Maria viipyy tuokion vielä unen onnellisessa olotilassa, miettii mitä uni merkinnee heidän tulevaisuudessaan? Voisiko tämä lapsi joskus levittää valoa ja iloa ympärilleen, sitä sisäistä jota kaikki kaipaavat... Ja ruusuja, kunhan ei olisi piikkejä...

Maria huokaa. Aamun kajastavassa valossa hänen mielensä täyttää rauha. Pieni kääre siinä vierellä henkii sitä turvallisuutta, jota hän tuntee tarvitsevansa huomista ja tulevia päiviä varten.

TAISTO NUMMI

Vuoden yrittäjä 1983

Parkanon Lista investoi ja lisää työntekijöitään

Hyvä laatu, käypä hinta ja toimitusvarmuus ovat Parkanon Listan kilpailuvaltit, Kalle Ilonen sanoo.

11—12 miljoonan markan investoinnit toteuttaa tänä vuonna Parkanon Lista Oy, Parkanon Vuoden yrittäjä 1983. Yritykselle on valmistumassa kaksi melkoista hallia. Kehyslistatehtaaseen tulee uutta tilaa 3500 m² ja kuivaamo-rimoittamolämminvarastoon 1200 m².

Kumpikin rakennus valmistunee tämän vuoden loppuun mennessä. Kehyslistatehtaan on määrä valmistua tammikuun loppuun mennessä, mutta näillä näkymin vaikuttaa todennäköiseltä, että se saadaan valmiiksi jo tänä vuonna.

Kehyslistatehtaan rakennuskustannukset ovat 7 mmk ja lisäksi sen koneet maksavat 1,5 mmk. Kuivaamo-rimoittamon kustannukset taas ovat koneineen 2,4 mmk.

Lisäksi rakennetaan tänä syksynä nykyisen tuotantorakennuksen yhteyteen noin 500.000 markan lämpökeskus, jonka lämmönlähteeksi tulee puru.

— Tämän vuoden investoinnit käsittävät noin puolet vuotuisesta liikevaihdosta. Kun nykyinen halli rakennettiin, investointi oli suunnitteen liikevaihdon suuruinen, yrityk-

sen toimitusjohtaja Kalle Ilonen toteaa.

Tämän vuoden liikevaihdoksi tulee 24 milj.mrk, jossa on nousua viime vuodesta 4 milj.mrk.

Työntekijöitä lisää 10—20

Parkanon Lista Oy työllistää tällä hetkellä 93 henkeä. Määrä on noussut vuoden kuluessa kahdeksalla.

Kun uudet tuotantotilat saadaan käyttöön, otetaan väkeä lisää 10—

20 henkeä, Kalle Ilonen toteaa.

Yrityksen henkilökunta kohoaa näin yli 100:n.

Uutta väkeä koulutetaan Ilosen mukaan koko ajan.

Vientitoimituksiin lisäkapasiteettia

Parkanon Listan tuotannosta menee tätä nykyä vientiin noin 15 %, mutta kun uusien tilojen ja koneiden myötä saadaan lisäkapasiteettia, on tavoitteena Ilosen mukaan nostaa viennin osuus 30 prosenttiin 2—3 vuoden kuluessa.

Vientilistoista on hiukan yli puolet kehyslistoja, vajaa puolet koristelistoja.

Kehyslistoja menee Ilosen mukaan Ruotsiin, Norjaan, Islantiin, Englantiin, Saksaan ja Sveitsiin.

— Koristelistojen suurin ostaja taas on Neuvostoliitto. Kaikkein kalleimmat listamme menevät juuri Neuvostoliiton museoihin ja rakennusten entisöintitöihin.

Ilonen mainitsee, että Listalla ja kolmella muulla suomalaisyrityksellä on näyttely Moskovassa maaliskuussa.

Laatu kilpailu- valttina

— Kun hinta on käypä, laatu hyvää ja toimitukset pitävät paikkansa,

sa, kauppa käy hyvin, Ilonen selittää yritysfilosofiaansa.

Varmin tapa Ilosen mukaan hävittää markkinoilta onkin tehdä huonolaatuisia tuotteita niin, etteivät toimitukset pidä kutiaan.

— Muut kilpailevat hinnalla, me laadulla. Ja ne, jotka ovat ostaneet huonolaatuista, ovat todenneet, että tuotteemme ovat hintansa väärtä ja tulleet vähän päästä asiakkaiksemme, Ilonen kertoo.

Myyntiin satsattu

Tunnetusti laadukkaaseen tuotteeseen ja toimitusvarmuuteen liittyy Parkanon Lista Oy:llä aktiivinen myynti.

— Olemme satsanneet voimakkaasti myyntiin. Meillä on kolme myynti-ihmistä, joiden markkinointialueena on koko Suomi, ja lisäksi olen vaimon kanssa kiertänyt asiakkaat kerran vuodessa.

Myynnistä vastaavat kehyslistapuolella Mauri Ilonen, Kalle Ilosen poika, sekä rakennuslistapuolella Sirpa Kuivana ja Maija Laihia.

Listoja enenevässä määrin huonekaluihin

Parkanon Lista Oy:n tuotteita kysytään enenevässä määrin puuse-

pänteollisuuteen, jossa massiivisten huonekalujen kysyntä on kasvanut.

— Huonekalutehtaat ostavat meiltä syrjälistoja esim. pöytiin, peiliovien koristelistoja ym. pinta-käsiteltyinä ja usein määrämittäisinä, Ilonen kertoo.

Tätä nykyä useat suurimmat keittiökalusteiden valmistajat ovat Parkanon Lista Oy:n asiakkaita.

Mukana joka vaiheessa

Mutta miten sitten Parkanon Lista on saavuttanut johtavan aseman kehyslistan ja koristelistan markkinoilla? Ja mitä se on vaatinut yrityksen alkuunpanijalta ja vetäjältä?

Yrityksen menestyksestä puhuttaessa Kalle Ilonen korostaa vaimon osuutta:

— Yhdessä vaimon kanssa olemme aktiivisesti mukana joka vaiheessa, niin tuotekehittelyssä, markkinoinnissa kuin firman kehittämisessä pitkälläkin tähtäimellä. Asiakkaiden luona käydessämme selvitämme tarpeet ja pyrimme saamaan tuotteet näitä tarpeita vastaaviksi, Kalle Ilonen selvittää rauhalliseen tapaansa.

LEA LUODETLAHTI

Vuoden 1983 maatalousyrittäjät

Juvelat erikoistuneet porsaiden tuotantoon

Maatalousyrittäjistä saivat Parkanossa vuoden -83 yrittäjäpalkinnon Aulis ja Lea Juvela Aurejärveltä. Juveloiden tilalla on erikoistuttu porsastuotantoon. Porsaiden tuotantoa on tilalla ollut vuodesta -75 lähtien. Koko ajan on samalla viety eteenpäin sianjalostusta ja tilalta on myyty myös siitossi-koja.

Aulis ja Lea Juvela ostivat Mäkelän tilan vuonna -66. Alkuvuosina

tuli tehtäväksi tilan maiden, peltojen ja metsän, sekä myös rakennusten parantaminen.

Juvelat kasvattivat aluksi lihamulleja ja siirtyivät sitten lihasikojen tuotantoon. Sikalaksi kunnostettiin talon vanha navetta ja sen yhteydessä ollut suuli.

Emakoita otettiin vuonna -75. Juvelat ovat jatkuvasti lisänneet porsastuotantaan ja kehittäneet sianjalostusta omatoimisesti. Viime

vuonna Juveloilta meni myyntiin yli 500 possua. Emakoita oli yli 30 ja lisäksi toistakymmentä nuorta siitossi-koja. Juveloiden sikala onkin Ylä-Satakunnan alueen suurimpia.

Uusi sikala 50 emakolle

Juveloille on parhaillaan valmistumassa uusi, nykyaikainen sikalokokonaisuus, joka on mitoitettu 50

Lea, Ahti ja Mika Juvela kotitalonsa portailla.

emakolle. Rakentaminen on ajoitettu kolmen vuoden aikajaksolle. Rakennuskokonaisuus käsittää sikalan lisäksi hakkeella toimivan lämpökeskuksen, viljankuivurin ja varastotilat.

Sikalaosa on mitoiltaan melkoinen, $18,70 \times 44,60$. Se ja lämpökeskus on muurattu tiilestä. Rakentaminen on toteutettu niin pitkälle kuin suinkin perheen omin voimin. Juvelat toteavat, että omatoimisen rakentamisen laskettiin tulevan edullisimmaksi, ja siksi rakentaminen on ajoitettu useammalle vuodelle.

Tänä syksynä sikalan yhteyteen on valmistumassa lämpökeskus, josta vedetään lämpökanaali myös tupaan. Lisäksi tehdään viljankuivukseen kylmäilmakuivuri.

Juveloiden tila on SOT:n tuotantotarkkailussa, ja porsaas välitetään SOT:n kautta. Aulis ja Lea Juvela toteavat, että siankasvattajilla on nyt parempi aika. — Rajoitukset ovat pureet sikatalouteen ja sianlihasta on jo puutetta kotimaassakin, sanovat Juvelat.

Uuden sikalan lupa on 50 emakolle, ja siihen määrään on emakoiden määrä tarkoitus nostaa. Lisäksi sikalassa kasvatetaan 70—80 siitos-sikaa vuodessa. Osa niistä menee myyntiin, osa tulee omien emakoiden uusintaan.

Viime vuonna Juveloiden tilalla oli emakoiden poistoprosentti 14,3, kun se koko alueella oli 48,2 %.

Koska Juveloilla on korkeatasoiset ja pitkälle jalostetut emakot, on poistoprosentti voitu pitää alhaisena.

Keskimäärin emakot porsivat 2,2 kertaa vuodessa. Porsaita tulee keskimäärin 9,8. Esimerkiksi Satakunnan Maatalouskeskuksen alueella oli keskimääräinen luku viime vuonna alhaisempi, 9,5 porsasta.

Viljeltyä tilalla on 10 hehtaaria. Juvelat ovat viljelleet usean vuoden ajan tilallaan myös lanttua myyntiin. Lanttua on ollut hehtaarin verran.

Perheeseen kuuluu kaksi lasta. 20-vuotias Tiina opiskelee Helsingin yliopistossa, 17-vuotias Mika käy Parkanon Lukioa.

Erään äidin tarina

Hän, jota tässä muistelen, oli parkanolainen köyhän perheen äiti, jolla oli pieni mökki ja 8 lasta. Näitä hän elätti kuppaamalla ja hieromalla paikkakuntalaisia. Hänellä oli kyllä mies elossa, mutta harvoin tämä, joka oli metsuri, pystyi sairautensa vuoksi käymään töissä. Siihen aikaan ei ollut mitään sairausavustuksia eikä työttömyyskorvauksia.

TALOISTA PITI PYYDELLÄ APUA

Heillä oli lehmä, mutta sille ei ollut aina ruokaa tarpeeksi. Vaimo kertoi, että joskus aamulla ei yhtään tiennyt, mistä illalla antaa lehmälle syömistä. Silloin ei auttanut muu kuin ottaa vesikelkka, sitoa siihen 2 rouhekoppaa ja lähteä taloista pyytelemään ruumenia appeeksi.

Minunkin kotoani häntä autettiin. Syntymäkotini oli vauras talo, josta ei koskaan oltu antamatta

pyytelijöille. Jouluaattonakin meillä oli tapana sanoa, että eiköhän saada jouluvieraita, ja tulihan niitä. Joskus tuli maantiejätkiä, miksi sanottiin miehiä, jotka kuljeskelivat maantietä paikasta paikkaan. He olivat joulun pyhät syömässä talon väen kanssa. Sitten taas läksivät jatkamaan matkaansa.

Kun tämä äiti joskus kertoi saaneensa sen verran rahaa kokoon, että sai ½ hehtaon rukiita, heitti hän säkin hartioilleen, kantoi myllyyn ja sieltä kotiin. Matkaa oli noin 5 kilometriä, loppumatka kapeata kivikkoista polkua. Siinä 2 kilometrin päässä oli pieni kauppa, jossa lapset joskus kävivät asioilla. Kun heillä ei ollut kenkiä, hyppelivät he keväälläkin mättäältä toiselle missä vain oli sulia paikkoja.

HAMPAIDEN POISTAMISTA JA SYNNYTYKSIÄ KOTONA

Kerran vaimo kertoi, miten häneltä otettiin hammas: mies laittoi

narun hampaaseen, meni oven taa, laittoi oven kiinni ja siitä välistä veti niin kauan, että hammas lähti. Kontillensa sanoi vaimo menneensä.

Kun minun särki hampaitani, käski äiti minun mennä mökkiin hierottamaan, ja silloin näin, kuinka pieni se mökki oli. Hellan ja sängyn väliä oli puoli metriä ja pöytä perällä. Sängyn päällä oli laveri, jossa isommat lapset nukkuivat. Äiti kertoi, että kyllä noiden tyttöjen kanssa kelpaa, kun ne pissaa paikallensa, mutta pojat, niiden lentää kaarena ilmaan niin, että suuhunsaakin on tullut monta kertaa.

Synnytykset joutui hän paljon toimittamaan yksinpäin ja kun syntyneen lapsen sai pestyä, sanoi menneensä kaivolalle pyykille.

VUOSIEN KULUTTUA

Viimeksi näin tämän äidin sairaalassa, kun olimme kumpikin potilaina. Vaikka hän ei tiennyt, missä oli, tunsin hän kuitenkin minut ja sanoi, että ”keittäisin sinulle kahvia, mutta on toi jalkani niin kipeä”.

Kyllä oli entinen raataja kuihtunut, ja joku päivä tämän jälkeen hän nukkui pois ansaitsemaansa lepoon.

— Kuva Matti Tuomisaari.

TOIVOTAMME KAIKILLE PARKANON JOULUN LUKIJOILLE
HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA!

RAUMA-REPOLA OY

Parkanon konepaja, 39700 PARKANO

sähköllä
mukavammin

**Leppäkosken
Sähkö Oy**

Porin Olut

EDUSTUSLIIKE

PEKKA SÄÄLUOTO

Kankaanpään myyntikonttori

RAUHALLISTA

JA

HYVÄÄ JOULUA

PARKKI-*Arto*

PARKANO PUH. 14 300

**PARKANON
KUMIKORJAAMO**

Puh. 2149

RENGASALAN ERIKOISLIIKE
PARKANOSSA

**PARKANON
APTEEKKI**

**Sähköstä
puheenollen.....**

SMK

TURVETUOTETEHDAS

PARKANO
933-3501

MONIPUOLISEN

LASIPALVELUN

ERIKOISLIIKE PARKANOSSA

KORUPEILI OY

Vaasankatu
39700 Parkano
Puh. 933-2842

Asiantuntevaa, luotettavaa

KIINTEISTÖVÄLITYSPALVELUA /

- omakotitalot, osakkeet, maatilat, tontit, huvilat jne.
- tehokas arviointipalvelu

Menetkö matkoille — miksi merta edemmäs kalaan. Välitämme kaikki **suomalaisten matkanjärjestäjien matkat**, kautta maailman. Myös pelkät laiva- ja lentoliput, sekä seuruematkat.

Tule
tuttuun
monipalvelutaloon

**KIINTEISTÖ-
MARKKINOINTI KY**
ESA OJANEN LKV puh. 933-1290
Keskuskatu 4, 39700 Parkano

RAKENNUSTARVIKE

Pekka Seppälä Ky

Parkano — Puh. 2696
EDULLINEN ASIAANTUNTIJA
RAKENTAJILLE

Parkano, puh. 2831

SEPÄNKATU 4
39700 PARKANO
PUH. 933-14 100

PARKANON BETONI KY
om. SIRKKA NIEMINEN

puh. 933-3525

RAKENNUSLIIKE
Erkki Huhdanpää ky
39700 PARKANO PUH. 933-15291

JATKUVASTI
HALVALLA

hamsteri

VUORIJOKI Puh. 14 142
Avoimma ma—to 10—18
pe 10—19, la 9—14.

Joulunajan herkut leipoo puolestanne, leipomomme ammattinsa osaava henkilökunta. Hae toimipaikoistamme tai asiakaskaupiaaltamme.

Ojennuksen
KOTILEIPOMO KY

Leipomo puh. 2893
Myymäla puh. 1339

KONDITORIA-KAHVIO puh. 15211
(Osuuspankkia vastapäätä)

Tule viihtymään kahvilla!

Ainutlaatuinen
**3 VUODEN
KÄYTTÖ-
TURVA**

Tutustu tähän hyvien etujen yhdistelmään meillä ja siirry turvallisemman autonpidon aikakauteen.

MITSUBISHI
Mielestämme paras japanilainen.

**PARKANON
AUTO JA PUU OY**

933-2323
iit. 933-2713, 2355,
930-41 582

LADA—ELITE
autot ja varaosat

Tampereen
Konela-Auto Oy

Heikinkuja, puh. 15100
(entinen Vehoniemen kiinteistö)

Oy W. ROSENLEW Ab

Metsäosasto Parkanon piiri
Parkanon Saha

Lasten ja nuorten asusteiden
erikoisliike Parkanossa

JUNIORAPILE
Parkano, puh. 2676

KUN TARVITSET KIINTEISTÖVÄLITTÄJÄN PALVE-
LUJA, KÄÄNNY PUOLEEMME.

MYYMME:

- maatilasi
- kesämökkisi
- rakennustonttisi
- ym. kiinteistösi
- omakotitalosi
- osakkeesi

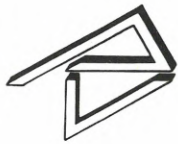
**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA KY LKV [A]**

Keskuskulma, 39700 Parkano, (vastapäätä osuuspankkia). Puhelin 2702, avoimma 8.00—16.00. Muina aikoina Sapelikatku 1, puhelin 2702.

**KIITÄMME ASIAKKAITAMME KU-
LUNEESTA VUODESTA JA TOIVO-
TAMME**

HYVÄÄ JOULUA SEKÄ
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

AURESKOSKI OY

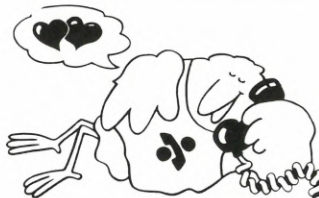
RAKENNUS OY Veikko Pitsinki

39700 PARKANO PUH. 933-1743

**MUKAVIMMIN
MAKSAT UUDELLA
K-LUOTTOKORTILLA!**

Hyvän tuulen Kesoil

Lähipuhelu on sydämen- asia.

Nopeasti soitettu, mutta niin tärkeä lähipuhelu on halpaa huvia. Lantilla puhut asiat halki ja terveiset perille. Ja sen jälkeen tuntuu niin hyvältä, että. Lisätietoa lähisoihtojen hinnoittelusta saat omalta puhelinlaitokseltasi.

Soitellaan.

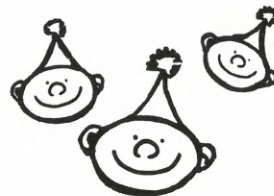
Lähipuhelun
hinnasta ei nouse
haloota. Soitellaan.

**Ikaalisten-Parkanon
Puhelin Osakeyhtiö**

* 6101

TOIVOTAMME KAIKILLE ASIAKKAILLEMME

HYVÄÄ JOULUA JA
MENESTYKSELLISTÄ
UUTTA VUOTTA

VVAPO OY
Länsi-Suomen alue

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA
VOLVON PALVELUPISTE
SHELL HUOLTO KORPELA
PUH. 2290

**SHELL-HUOLTAMO
KORPELA**

Puh. 2290

MIETI ESTI
MIKÄ ON KESTI
OIKEA OSOITE AINA ON

pesti

933-2503

JOULURAUHAA

YHDYSPANKKI
meidän pankki

Joulun arvolahjat laajasta
valikoimastamme.

KELLO-, KULTA- JA SILMÄLASILIIKE
E. SYRJÄNEN KY
Parkano, puh. 2181

KOSTIN KORJAAMO

Kiviniitunkatu kp 5

MARTTI NURMI

PARKANON AUTOKOULU
J. Roiha

Parkano, puh. 2033

fotoleena

Keskusk. 4 39700 Parkano
Puh. 933-14256

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

Rauhallista Joulua
Ystävillemme

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
Parkano

Tilausmatkat tunnetuilla Ikaalisten auton turistibusseilla

BUSSEISSA NYKYAIKAISET MUKAVUUDET:

ILMASTOINTI, WC, KAHVINKEITIN, ILMAJOUSITUS, SÄÄDETTÄVÄT ISTUINNOJAT JNE.

Soita 933-60434, 933-6282

Ikaalisten Auto Oy

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

PARKANON JÄTEHUOLTO KY

Olavi Kaija, puh. 2426

PARKANON TB—HUOLTO

A. ja J. KUIVANEN

Puh. 2409

Suoritan putkialan asennus- ja
korjaustöitä.

URAKOITSIJA

JORMA MYKRÄ

Puh. 3231

VESIJOHTOLIIKE ESKO PAAVILAINEN KY

Puh. 14 130 ja 2175

RIIPISEN KUKKAKAUPPA

Puh. 2037, 2036

PARKANON KONE JA METALLI RIIHIVIITA KY

Takojankatu 6
39700 Parkano puh. 2750

PARTURILIIKE ELISA RISTOLAINEN

Puh. 14266

URHEILUN ERIKOISLIIKE MASAN UHEILU KY

Keskuskatu 5 Parkano
Puh. 15133
Puh. muuttuu 1. 1. -85 81033

URHEILU- ja KONELIIKE

J. KYRÖNVIITA
PARKANO PUH. 1254

KAMPAAMO Maija Autio

Keskuskulma II-kerros
Parkano puh. 933-2994

ELINTARVIKKEITA

ON KIVA JA AINA EDULLINEN
OSTOPIIKKA VIINIKASSA
Aureentie, Parkano puh. 2652
Avoinna ma—pe 11—21, la—su 10—21

PARKANON VÄRI JA MATTO

39700 PARKANO KP 1
PUHELIN 933-14284

MAALAUSLIIKE HANNU RINNE KY 2665 LATTIANHIONTA HANNU RINNE KY

H. Rinne 2665 E. Nieminen 2991

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

ASKO • ISKU • ARTEK • LUNDIA •
MUURAME • SOTKA • PEEM • JUVAKO JA
60 MUUTA VALMISTAJAA

SISUSTUSTALO **TAMMELA**

39700 PARKANO, Puh. (933)14331
Torikatu 15, 38700 Kankaanpää, Puh. (930)23811

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEES-
TA VUODESTA SEKÄ TOIVOTAMME RAU-
HALISTA JOULUA JA HYVÄÄ UUTTA VUOT-
TA.

RAKENNUSLIIKE VIITASALO KY

39700 PARKANO, PUH. 933-1293

TILITOIMISTO

Rinnemaiden Tili Ky

Keskuskatu 7, 39700 Parkano

Puusepäntiike PARKANO • PUHELIN 933-2254 **VOITTO PAJUNEN KY**

Tuo nyt autosi
TALVIHUOLTOON!
Meiltä saat
VARAOSAT JA TARVIKKEET
— AINA EDULLISESTI —

AUTO-LAHTINEN OY

39700 PARKANO, PUH. 2507

pehmeät,
joustavat,
parasta
nahkaa

PARKANO
AJAVAT
**MUKAVUUTTA
KOKO KENKÄ!**

TR-kumipohja
ei jäykisty
pakkasessa,
pitää hyvin liukkaalla

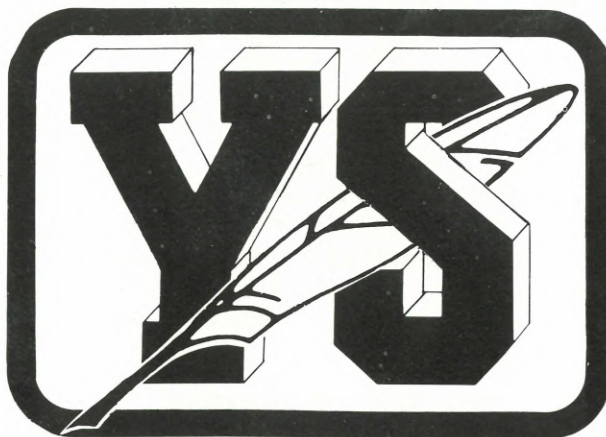
pyöristetty
kaasupoljinkantapää

**Miehelle, jolle
ajaminen on
osa elämää**

**PARKANON
JALKINE OY**

39700 PARKANO

Valitse
**Voimakas
Viestinviejä:**

YLÄ-SATAKUNTA

REIMA OY Parkanon tehdas Puh. 2626	PARKANON KEMIALLINEN JA VALKOPESULA KY Pentin teollisuusalue Puh. 2748
PARKANON AUTO JA VARAOSA OY Puh. vaihde 1361	MAALAUSLIIKE HANNU NUMMELA Puh. 1215
 OY SANTOO TRADING LTD AUREENTIE 1, 39700 PARKANO Puh. (933)15301	KULJETUKSET KTK LÄÄNIN KULJETUS OY Parkano, Säästökulma, puh. 2090
RENGAS-BETONI KY BETONITUOTTEET PARKANOSTA Puh. 933-2423	Kasvuturpeet, kukkamullat KRUUNUTURPEESTA A & J Nieminen 39660 Lapinneva, Parkano Puh. 933-3503
PARKANON KODINKONEHUOLTO KY Taisto Mansikkaviita Puh. 2460	AINA EDULLINEN PARKANON PAPERI Keskuskulma Puhelin: 15212
<i>Pohjois-Satakunnan</i> KONEHALLI oy	 PARKANON KONEPISTE ANTTI HELPERI 39700 PARKANO
PARKANON KOPIO JA KONTTORITARVIKE OY Keskusk. 4, 39700 Parkano, puh. (933)2980 ● KOTIIN ● KOULUUN ● KONTTORIIN	TÄYDELLINEN PALVELEVA KODINKONELIIKE PARKANOSSA P. 15321 PARKANONTIE 41
POHJOIS-SATAKUNNAN METALLIROMU Puh. 933-3130	KAIVIN JA KULJETUS P. LUOJUS KY Puh. 933-1330

NELLA-TEX OY

- päiväpeitteet
 - kodintekstiilit
 - pilkkihaalarit
- puh. 10166

PHILIP — TUNTURI

JOULUA JUHLISTAMAAN
PYÖRÄ JA TV-HUOLTO KY
PUH. 2185

**VALINTA-
PIHLAJAVIITA**

Puh. 2268

**PARTURI-KAMPAAMO
MÄKIRANTA**

Puh. 2459

KOLISTAJA OY

Kallioulouhintaa ja hiekkapuhallusta.

Puh. 2992

**PARKANON
SIIVOUSPALVELU OY**

Puh. 2643

LANNETTAN TURKISTARHA

Jorma Lannetta, puh. 3338

PARKANON AUTOMAALAAMO KY

KUNTO KAUTTO

Puh. 14 278

RAKENNUTTAJAT
Hankkeenne toteuttaa

**RAKENNUSLIIKE
UNTO OJANEN KY**

39810 Linnankylä
Puh. 34 187 tai 15 183

MYKRÄN TURKISTUOTE

Valmistaa tilauksesta päähineitä, kauluksia ja
puuhkia ym. Soitellaan

HILKKA MYKRÄ
933-3231

LIISAN KIOSKI

Puh. 2096

KEHYSTÄMME KAIKEN MINKÄ
HALUAT EDUSTAVASTI ESILLE

ark. 9—17
la 9—12

KEHYSLIIKE Niemi
KORPELAN LIIKETALO PUH. 15315

PARKANON KALUSTETUOTE

Om. O. Vainionpää & P. Järvenmäki
Puh. 2074

Parkanon-Kihniön

OSUUSMEIJERI

Parkano

Puh. 2067

PUNTTI

KOVAA KAMAA NUORISOLLE
JOKA TOINEN LAUANTAI

Mukana mm. YÖ, SLEEPY SLEEPERS,
POPEDA, DINGO, EPPU NORMAALI,
HURRIGANES ym. hyvää.

ParkU/PNS

MAALAUSLIIKE ERKKI NIEMENMAA

39700 Parkano puh. 2589

Parkanon
KALUSTE
KALUSTEHALLI
PARKANO

Lista luo ilmeen.

- Koristelistat
- Rakennuslistat
- Verholaudat

Tutustu mallistoomme ja hae esite myynti-
telineestämme hyvin varustetuista sisus-
tus- ja rakennustarvikeliikkeistä.

**PARKANON
LISTA OY**

39700 PARKANO PUH. 933-2811

A-RYHMÄN SÄHKÖSUUNNITELMAT JA SÄHKÖASENNUKSET PARKANOSSA JA LÄHIKUNNISSA

- EDULLINEN TUNTIVELOITUKSEMME
- RIPEÄT JA OSAAVAT ASIAANTUNTIJAT
- EDULLINEN TARVIKEMYynti

63400 ALAVUS AS. PUH. (965) 20626
39700 PARKANO PUH. (933) 1600

**Rauhallista
Joulua ja Hyvää Uutta
Vuotta**

**Parkanon Joulun
toimituskunta**

VUOKRAAMME
ERILAISIA KONEITA JA LAITTEITA
sekä mm. VIDEOELOKUVIA

Liike avoinna: ma—pe 07.00—11.00
15.00—17.00

PARKANON VUOKRAUS JA VÄLITYS KY

Puh. 2407

**PIIRIMYYNTI,
HUOLTO JA VARAOSAT.**

HONDA
mopot, moottori-
pyörät
myynti, huolto
ja varaosat

Parkano, puh. (933) 2295, 2296

*Kynttilät ikkunassa,
Joulu ruudussa jokaisessa,
lämmön ja valon Juhla.*

*Rauhallista Joulua
ja Hyvää Uutta Vuotta!*

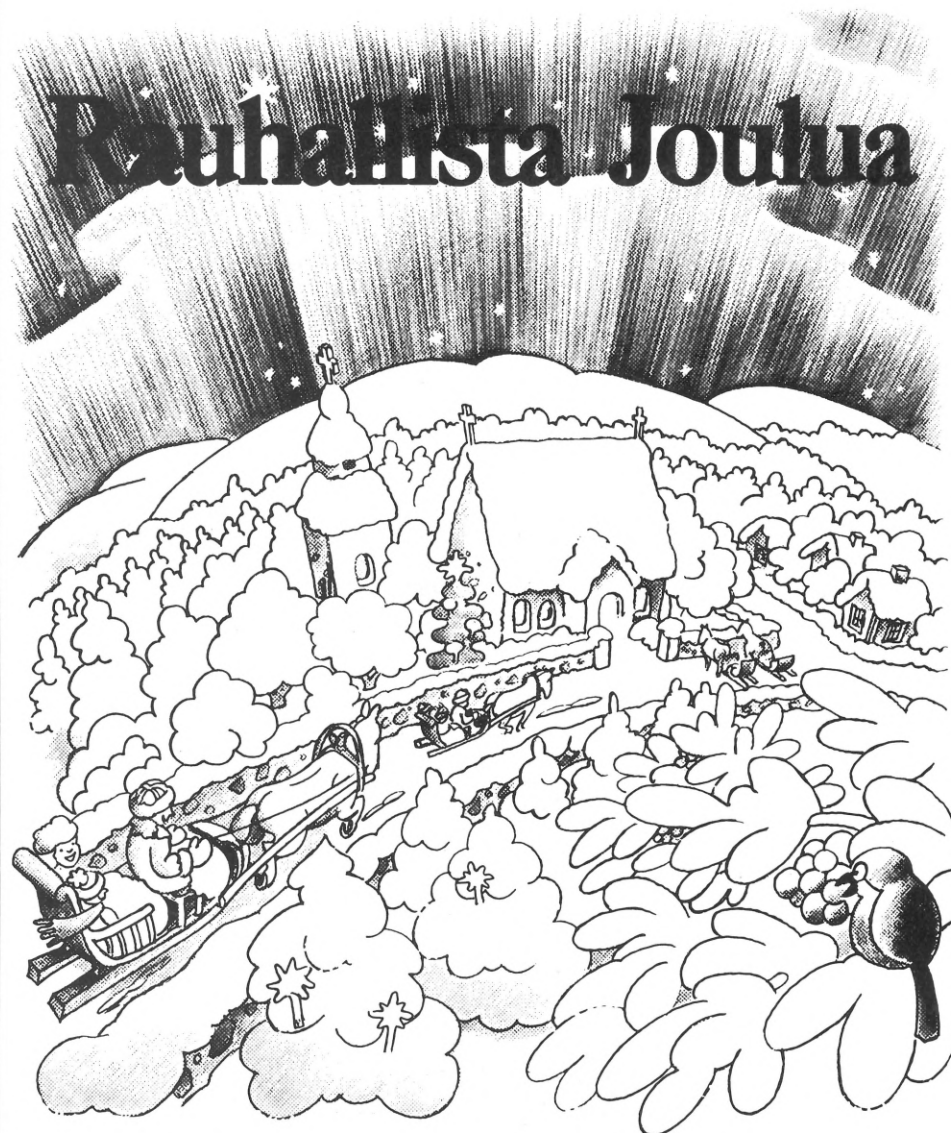
MAATILAMYYMÄLÄ PARKANO
PUH. 933-2785

HANKKIJA

**SUOSIKAA
ILMOITTAJIAMME**

PARKANON JOULUN SISÄLLYSLUETTELO

Sivu	
1	Lukijalle — Olavi Kujansuu
2	Sana jouluksi — Marketta Virtanen
3	Tervehdys Parkanon Joulun lukijoille — Väinö Toivanen Runo — Reino Lehtisalo
4—5	Joulu rintamalla 1943 — Tapani Virtanen
6	Kuivasjärven ensimmäinen osuusmeijeri — I.V. Viitaniemi
6—8	Kaksi evakkomatkaa — Maija Paavilainen
8	Tapahtuma Vuorijoen eli Jokiharjun kuusijuhlassa v. 1935 — Aili Sirola
9	Martti Kiviniemi, kasvattaja — Olavi Kujansuu Runot — Reino Lehtisalo
10	Nuoruudelle — Martti Kiviniemi
11	Kiharapää rakastettuni — Rauni Kärki
12—13	Yhteiskoulun alkutaival eli pienen messinkikellon aika — Toini Vainio
14—15	Niin muuttuu murre — Harri Mantila
15	Runot — Reino Lehtisalo
16—17	Kotitienooni nimistöstä — Pirkko Karijoki
18	Vanha pöytäkirja poliisikoiran hankkimisesta
19—20	Arvid Adolf Virranhaara ja Kana — Martti Tuisku
21	Runot — Reino Lehtisalo Sanontoja ja uskomuksia Pohjois-Satakunnassa — I.V. Viitaniemi
22	Niitä jyyviä — Aaro Numminen
23—24	Parkanon Nuorisoseuran Kalevan Nuoret — Salme Törmä
24—25	Muistellaanpa ruistalkoita — Pentti Vataja
26—27	Beirut ei ole kaukana — Marja Nikkilä
27	Runot — Reino Lehtisalo
28	Parkano ja kansainvälisyys — Henk Schouwvlieger
29—30	Entisaian ruuanlaitosta — Aune Lehtisalo
31	Valtuustotyö naisen näkökulmasta — Liisa Soikkeli
32	Parkano nuoren näkökulmasta — Anu Jylhä Marian uni — Anni Havunen
33—34	Parkanon Lista Oy, vuoden yrittäjä — Taisto Nummi
34—35	Vuoden maatalousyrittäjät Aulis ja Lea Juvela — Lea Luodetlahti
36	Erään äidin tarina — Elma Wigelius

Tervetuloa kanta-asiakkaaksi.

 SÄÄSTÖPANKKI

auttaa aina.

Unelmia

Unelmien toteuttaminen on tavoitteiden saavuttamista. Se vaatii päättäväisyyttä ja uskallusta tehdä ratkaisuja.

OP-sopimus on hyvä ratkaisu. Se on raha-asioitten keskittämistä ja luottamuksellisten suhteitten luomista Osuuspankkiin.

OP-sopimuksen tehtyäsi saat kahden kuukauden nettopalkkasi verran OP-luottoa. Jo puolen vuoden kuluttua sopimuksen allekirjoittamisesta. Ilman eri anomisia, suoraan pankin tiskiltä!

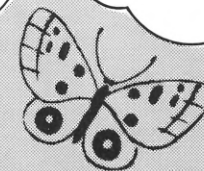
Osuuspankki on perhepankki.

Osuuspankki on asiantuntija, jolta saat neuvot ja tuen kaikissa perheen taloudellisissa kysymyksissä. Se on myös ainoa pankki Suomessa, johon voit liittyä jäseneksi. Kysy Osuuspankista mitä etuja se juuri Sinulle ja perheellesi tarjoaa!

Jo 1.200.000 suomalaista on keskittänyt kaikki raha-asiansa Osuuspankkiin ja jo lähes 400.000 on tehnyt OP-sopimuksen. Ota sinäkin Osuuspankki omaksi perhepankiksesi.

– Tule Osuuspankkiin, sillä Osuuspankki on tukenasi hyvinä ja huonoina aikoina.

— Jätä myös maksusi **ILMAISEN** maksupalvelumme hoidettavaksi; säästät aikaa, vaivaa, rahaa — itseäsi.

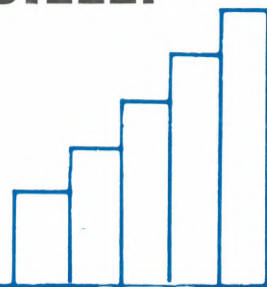

 OSUUSPANKKI-KYLLÄ
Perhepankki PARKANO — KARVIA — KIHNIÖ

YRITYKSEN 50:s JOULU LÄHESTYY
TULE EDULLISILLE JOULUOSTOKSILLE!

50

1935—
1985

PK KIVINIEMI KY

39700 PARKANO

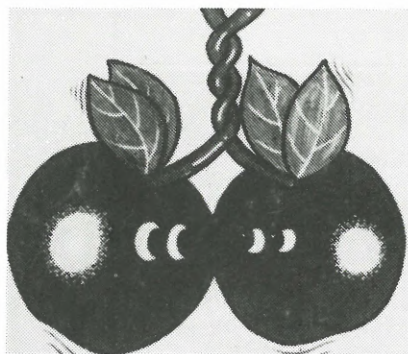
933-2222

TAVARATALO
RAUTAHALLI
MAATALOUS

vaatehuone^K
kesport
TOYOTA

ESSO

Hyvän Joukun luo
CENTRUM